

Toimivat työelämäyhteistyön muodot

Jyväskylän ammattikorkeakoulun raportteja 6

Johanna Heikkilä (toim.)

Toimivat työelämäyhteistyön muodot

*Vaatetusalan, tietotekniikan ja maaseutuelinkeinojen
koulutusohjelmien ristiinarviointiraportit*

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JYVÄSKYLÄ UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Jyväskylän ammattikorkeakoulun raportteja
Toimittaja • Eva Ijäs

© 2007

Tekijät & Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Toimivat työelämäyhteistyön muodot
*Vaatetusalan, tietotekniikan ja maaseutuelinkeinojen
koulutusohjelmien ristiinarviointiraportit*

Kansi & taitto • Pekka Salminen
Paino • Jyväskylän yliopistopaino • 2007

ISSN 1795-3766
ISBN 978-951-830-102-1

Myynti ja jakelu
Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjasto
PL 207, 40101 Jyväskylä
Rajakatu 35
40200 Jyväskylä
Puh. (014) 444 6868
Faksi (014) 444 6869
Sähköposti: kirjasto@jamk.fi
www.jamk.fi/kirjasto

Sisällys

TIIVISTELMÄ	7
ABSTRACT.....	10

Vaatetusalan koulutusohjelman ristiinarviointiraportti

1 Vaatetusalan koulutusohjelman ristiinarvioinnin suunnittelu ja toteutus ...	16
2 Vaatetusalan koulutusohjelman ristiinarviointi arviointiteemoittain	17
2.1 Vaatetusalan koulutusohjelman kuvaus.....	17
2.2 Vaatetusalan koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelu	18
2.3 Vaatetusalan koulutusohjelman opetuksen toteutus	24
2.4 Vaatetusalan koulutusohjelman tulokset ja opiskelijoiden oppiminen	29
2.5 Vaatetusalan koulutusohjelman toteuttamista tukevat palvelut	33
3 Vaatetusalan koulutusohjelman vahvuudet ja kehittämisehdotukset	34
3.1 Vaatetusalan koulutusohjelman vahvuudet.....	34
3.2 Kehittämisehdotukset vaatetusalan koulutusohjelmalle.....	34
3.3 Kehittämiskohteita Jyväskylän ammattikorkeakoululle.....	35

Tietotekniikan koulutusohjelman ristiinarviointiraportti

1 Tietotekniikan koulutusohjelman ristiinarvioinnin suunnittelu ja toteutus.....	38
2 Tietotekniikan koulutusohjelman ristiinarviointi arviointiteemoittain	40
2.1 Tietotekniikan koulutusohjelman kuvaus	40
2.2 Tietotekniikan koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelu	41
2.3 Tietotekniikan koulutusohjelman opetuksen toteutus.....	46
2.4 Tietotekniikan koulutusohjelman tulokset ja opiskelijoiden oppiminen..	51
2.5 Tietotekniikan koulutusohjelman toteuttamista tukevat palvelut ja tukitoimet.....	55
3 Tietotekniikan koulutusohjelman vahvuudet ja kehittämisehdotukset	58
3.1 Tietotekniikan koulutusohjelman vahvuudet.....	58
3.2 Kehittämiskohteita tietotekniikan koulutusohjelmalle.....	59
3.3 Kehittämiskohteita Jyväskylän ammattikorkeakoululle.....	59

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman ristiinarviointiraportti

1 Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman ristiinarvioinnin suunnittelu ja toteutus.....	62
2 Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman ristiinarviointi arviointiteemoittain.....	64
2.1 Taustaa Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelmasta	64
2.2 Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelu ..	65
2.3 Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman opetuksen toteutus	69
2.4 Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman tulokset ja opiskelijoiden oppiminen.....	75
2.5 Koulutusohjelman toteuttamista tukevat palvelut ja tukitoimet	79
3 Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman vahvuudet ja kehittämishaasteet ..	82
3.1 Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman vahvuudet	82
3.2 Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman kehittämishaasteet.....	83
3.3 Koulutusohjelman arvioinnista nousevat ehdotukset ammattikorkeakoululle	84

Tiivistelmä

Heikkilä, Johanna (toim.)

Toimivat työelämäyhteistyön muodot. Vaatetusalan, tietotekniikan ja maaseutuelinkeinojen koulutusohjelmien ristiinarviointiraportit.

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu, 2007, 85s.

(Jyväskylän ammattikorkeakoulun raporteja, 6)

ISSN: 1795-3766

ISBN 978-951-830-102-1

Tämä julkaisu kokoaa vaatetusalan koulutusohjelman, tietotekniikan koulutusohjelman ja maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman ristiinarviointien raportit. Ristiinarvioinnit toteuttivat arviointiryhmät, joissa oli puheenjohtajana yksikön johtaja ja jäseninä johtajia, päälliköitä, yliopettajia, lehtoreita, projektihenkilöstöä, tukipalveluiden edustajia sekä opiskelijoita. Henkilöstön ja opiskelijoiden laaja-alainen osallistuminen tuo arviointi- ja palautetiedon yhteisön saataville ja samalla mahdollistuu arviointiosaamisen lisääntyminen koko korkeakoulussa. Raportit nostavat esille koulutusohjelmien vahvuuksia ja kehittämishaasteita sekä antavat suuntaa koko ammattikorkeakoulun yhteiselle kehittämiselle. Käsitellä olevassa julkaisussa kuvataan useita erilaisia ja toimivia työelämän hyviä yhteistyökäytänteitä, jotka takaavat koulutusohjelman tuottaman osaamisen olevan tulevaisuuden tarpeita vastaavaa.

Vaatetusalan koulutusohjelman suunnittelussa, toteutuksessa, arvioinnissa ja kehittämisessä on tunnistettu vahvuudeksi koulutusohjelman henkilöstö ja opiskelijat, jotka ovat osaavia ja innostuneita sekä arvostivat korkeasti omaa alaansa. Vaatetusalan koulutusohjelmasta heijastuu innovatiivinen ja luova ilmapiiri. Erityisenä vahvuutena voidaan havaita työelämän kanssa yhteistyönä toteutetut lukuisat opetukseen kytketyt projektit. Koulutusohjelman voidaan todeta hyödyntävän projektioppimista monipuolisesti. Vaatetusalan koulutusohjelman ollessa pieni ja joustava on mahdollista opiskelun yksilöllistäminen ja omaleimaisesti profiloituneiden vestonomien kouluttaminen.

Vaatetusalan koulutusohjelman arviointiryhmä päätyi esittämään koulutusohjelmalle, että heidän tulisi kehittää opiskelijoiden ohjausta opiskelijarekrytoinnista valmistumiseen asti, jotta opintojen keskeyttämisistä voitaisiin vähentää. Vaatetusalan koulutusohjelman kansainvälistymistä voisi edistää kehittämällä opetussisältöjä. Lisäksi koulutusohjelman opetussuunnitelmaa tulisi kehittää siten, että projektiopiskeluna toteu-

tettu oppimisprosessi ja opiskelun sisältöjen kuvaukset olisivat opiskelijoille selkeämmät. Myös opintojakson toteutuksen käytänteitä (tavoitteet, arviointi- ja palautekäytännöt) tulisi yhtenäistää. Työelämäyhteistyötä voisi vielä kehittää systematisoimalla siihen liittyvää tiedonkeruuta ja dokumentointia sekä parantamalla neuvottelukunnan työskentelyä.

Tietotekniikan koulutusohjelman vahvuudeksi on tunnistettu neuvottelukuntatyö sekä työelämän asiantuntijaryhmien käyttö opetuksen suunnittelussa ja opintojaksojen päivittämisessä. Informaatioteknologian instituutin vahvuudeksi arviointiryhmä tunnistaa työelämään kytketyn käytännönläheisyyden, mikä näkyy työelämäsuhteiden hyödyntämisenä opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Eryityisesti harjoitteluohjaus on järjestetty tehokkaasti. Vahvuudeksi arviointiryhmä nostaa opiskelijapalautejärjestelmän. Eryitystä kiitosta saa opintojakson puolivälissä kerättävä palaute. Opiskelijat totesivat haastattelussa tämän olevan toimiva ja motivoiva menetelmä, sillä näin on mahdollisuus vaikuttaa välittömästi meneillään olevaan opintojaksoon. Tietotekniikan koulutusohjelman vahvuutena nähdään koulutuksen ajantasaisuus koulutuksen loppupuolella. Tämä perustuu siihen, että lähellä valmistumista olevia opintojaksoja voidaan päivittää työelämän muuttuvien tarpeiden mukaan siten, että koulutus tukee työllistymistä ja työssä pärjäämistä mahdollisimman ajanmukaisesti.

Tietotekniikan koulutusohjelman kehittämiskohteeksi nousee esiin henkilöstön sitominen vahvemmin ammattikorkeakoulun yhteisiin strategioihin. Neuvottelukuntatyötä voisi laajentaa koskemaan laajempaa osaa henkilöstöstä. Näin saattaisi olla mahdollista lisätä neuvottelukunnan jäsenistä saatavaa työelämän asiantuntijuutta koulutusohjelman kehittämiseen. Asiantuntijaryhmät koulutusohjelman kehittämässä ovat suhteellisen uusi yhteistyöfoorumi työelämän kanssa. Voisi olla hyödyllistä vertailla tähän mennessä syntyneitä käytänteitä ja systematisoida asiantuntijaryhmien työskentelyä jatkossa parhaiden käytäntöjen mukaan. Keskeisimpänä kehittämiskohteena nousee esille henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien (HOPS) käyttö opintojen ohjausvälineenä sekä koko opiskelijan ohjausprosessin terävöittäminen. Tietotekniikan koulutusohjelman laatua ja kilpailukykyä voitaisiin parantaa systemaattisen ja koordinoitun pedagogisen kehittämisen sekä virtuaaliopintotarjonnan lisäämisen avulla.

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman selkeä vahvuus on koulutusohjelman kyky omaksua ammattikorkeakoulun yhteiset strategiset linjat osaksi Luonnonvarainstituuttia ja muokata niiden keskeinen sisältö yksikköä ja koulutusohjelmaa suoraan ohjaavaan muotoon. Luonnonva-

rainstituutin tiimiorganisaatio on integroinut hyvin yhteen koulutus- sekä tutkimus- ja kehityshenkilökuntaa. Tiimien toiminta on esimerkillistä osana henkilökunnan kattavaa osallistumista koulutusohjelman ja opetuksen suunnitteluun. Henkilöstöllä ja opiskelijoilla on yhteinen käsitys agrologin ydinsaamisesta. Luonnonvarainstituutin vahva tutkimus- ja kehitystoiminta ja laaja työelämäyhteistyö sekä alueellinen toiminta antavat vahvan mahdollisuuden tukea koulutusohjelmaa. Asiantuntijuushankkeet ovat tästä hyvä näyttö. Koulutusohjelman HOPS-prosessi ja sen toteutus näyttäytyivät hyvinä ja toimivina. Harjoittelun tavoitteellisuus ja opiskelijoiden sisäistämä vastuullisuus on selkeä vahvuus. Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman opiskelijat laativat kullekin harjoittelulle oppimistavoitteet ja pyrkivät ne myös toteuttamaan jopa luopuen sellaisista harjoittelumahdollisuuksista, jotka eivät täytä oppimistavoitetta. Opintojaksopalautteen jakaminen opiskelijoille verkossa oli selkeä vahvuus.

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman kehittämishaasteiksi tunnistetaan tutkimus- ja kehitystoiminnan hyödyntäminen laajemmin koulutusohjelman kehittämisessä. Vaikka koulutusohjelman yhteys koulutusyksikön tutkimus- ja kehitystoimintaan on selkeä vahvuus, tämän yhteyden tarjoamia kaikkia mahdollisuuksia ei ole vielä hyödynnetty. Kansainvälisen toiminnan tavoitteita tulisi vahvistaa koulutusohjelman tarpeista lähtien. Kehittämisen systemaattisuutta tulisi lisätä. Kehitettävää on palautetiedon järjestelmällisessä keräämisessä ja kerätyn tiedon hyödyntämisessä niin koulutuksen suunnittelussa koulutusohjelmatasolla kuin yksittäisissä opintojaksoissakin. Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman tulisi kehittää myös systemaattinen menettelytapa työelämäpalautteen ja ennakoititiedon keräämiseksi. Koulutusohjelman sisältöä tulisi kehittää keskeyttämisten vähentämiseksi ja koulutusohjelman vetoimaisuuden lisäämiseksi. Opintojaksojen mitoituksen tulisi paremmin vastata todellista kuormittavuutta.

Koko ammattikorkeakoulun yhteiseksi kehittämishaasteeksi nousee ristiinarvioinneissa pedagogisen keskustelun terävöittäminen, pedagogisen strategian luominen ja pedagogisten innovaatioiden tuottaminen. Lisäksi kehittämiskohteiksi yksilöityivät tietojärjestelmien välinen integrointi, käyttöliittymien käytettävyyden kehittäminen sekä taloushallintoon liittyvän raportoinnin ajantasaisuuden parantaminen. Koko ammattikorkeakoulun yhteisten hankkeiden käynnistämistä tulisi myöskin kehittää.

Avainsanat: koulutusohjelman ristiinarviointi, kehittävä arviointi, laadunvarmistusjärjestelmä, ammattikorkeakoulutus, koulutusohjelma

Abstract

Heikkilä, Johanna (ed.)

Efficient Forms of Cooperation between Working Life and Education.

The Cross-Evaluation of Degree Programmes: Fashion and Clothing, Information Technology and Agriculture and Rural Industries.

Jyväskylä: Jyväskylä University of Applied Sciences, 2007, 85p.

(Reports from Jyväskylä University of Applied Sciences, 6)

ISSN: 1795-3766

ISBN 978-951-830-102-1

This publication summarizes the cross-evaluation reports of the Degree Programme in Fashion and Clothing, the Degree Programme in Information Technology and the Degree programme in Agriculture and Rural Industries. The cross-evaluations were carried out by Evaluation Teams chaired always by a director of another unit. The teams included managers, heads, principal lecturers, senior lecturers, project personnel, representatives of support services, and students. The extensive participation of staff and students makes the evaluation and feedback data available to the community, simultaneously increasing evaluation competence in the entire educational institution. The reports highlight the strengths and development challenges of the degree programmes and indicate the direction to which the whole university of applied sciences should jointly be developed. The present publication describes a variety of functioning good practices of cooperation between working life and education, which ensure that the competencies provided by the degree programme meet the needs of the future.

In the design, implementation, evaluation and development of the Degree Programme in Fashion and Clothing, the personnel and students of the programme have been recognized as strengths, because they are talented, enthusiastic and highly value their own field. The Degree Programme in Fashion and Clothing reflects an atmosphere of innovation and creativity. The numerous projects implemented in cooperation with working life and integrated in instruction can be identified as a special strength. It can be stated that the degree programme utilizes project learning in a variety of ways. The fact that the programme is small and flexible enables the individualization of studies and the education of bachelors of culture and arts with individual profiles.

The Evaluation Team of the Degree Programme in Fashion and Clothing concluded with suggesting that the degree programme should develop student counselling from student recruitment to graduation in order to reduce dropout rates. The internationalization of the degree programme could be promoted by developing course contents. In addition, the curriculum of the programme should be developed so that the learning process, implemented as project study, and content descriptions would be clearer to the students. The practices related to course implementation (objectives, assessment and feedback practices) should also be unified. Cooperation between working life and the degree programme could be developed further by systematizing the data collection and documentation it involves, as well as by enhancing the work of the Advisory Council.

The strengths identified in the Degree Programme in Information Technology include the work of the Advisory Council and the involvement of teams of experts from the industry in designing education and in updating courses. The Evaluation Team recognizes the practical orientation towards working life within the School of Information Technology as one of its strengths, demonstrated by the utilization of contacts with the industry in the design and implementation of education. In particular, the guidance of practical training has been efficiently organized. The student feedback system is mentioned as a strong area by the Evaluation Team. Especially the feedback collected at the middle of each course is praised. Students stated in an interview that this was a well-functioning and motivating method, because it allowed them to immediately influence the current course. The topicality of contents at the final stage of the programme is considered a further strength of the Degree Programme in Information Technology. This is based on the fact that courses completed right before graduation can be updated in accordance with the changing needs of working life, so that the education will support each graduate's employment and work performance in the most up-to-date way possible.

The areas in which the Degree Programme in Information Technology can be developed include a stronger commitment of the personnel to the common strategies of Jyväskylä University of Applied Sciences. The work of the Advisory Council could be extended to involve a larger proportion of the staff. This could make it possible to use the expertise in working life of the Advisory Council for the development of the degree programme. Teams of experts within the development of a degree programme are a relatively new forum of cooperation between working life

and education. It could be useful to compare the practices developed so far and to systematize the work of expert teams in accordance with the best practices later. The most central targets for development are the use of personal study plans as tools for study guidance and the sharpening of the entire study guidance process. The quality and competitive ability of the Degree Programme in Information Technology could be improved through systematic and coordinated pedagogic development and through an increase in the provision of online courses.

A distinct strength of the Degree Programme in Agriculture and Rural Industries is its ability to adopt the common strategies of Jyväskylä University of Applied Sciences as parts of the Institute of Natural Resources and to model their central content so that it directly applies to the educational unit and the degree programme. The team organization of the Institute of Natural Resources has successfully integrated educational staff with R&D staff. The operation of the teams is an exemplary demonstration of comprehensive staff participation in the design of the degree programme and its instruction. The staff and students of the programme share the same idea of the core competencies of a bachelor of natural resources. The strong research and development activity, extensive cooperation with the industry, and regional activity of the Institute of Natural Resources provide it with an excellent opportunity to support the degree programme. Expert projects are a good demonstration of this. The degree programme's personal study plan process and its implementation were seen as positive and well-functioning. The goal-orientedness of practical training and the responsibility interiorized by the students are clear strengths. The students of the Degree Programme in Agriculture and Rural Industries set learning objectives for each practical training and also attempt to accomplish them, even when this means giving up such practical training opportunities which do not comply with the learning objectives. Giving students course feedback online was a definite strength of the programme as well.

A more extensive utilization of research and development activities in the development of the degree programme is identified as a development challenge for the Degree Programme in Agriculture and Rural Industries. Even if the degree programme's linkage with the unit's research and development activity is a clear strength, all its possibilities have not yet been exploited. The objectives of international activity should be strengthened based on the needs of the degree programme. Development activity should be more systematic. Development work is necessary in order to

make the collection of feedback more systematic and to utilize collected information both in the planning of education at the level of the degree programme and in individual courses. The Degree Programme in Agriculture and Rural Industries should also develop a systematic procedure for collecting foresight data and feedback from working life. The contents of the degree programme should be developed in order to reduce dropout rates and increase the programme's attractiveness. The measurement of courses should better correspond to actual student workload.

The cross-evaluations highlight common development challenges for the entire University of Applied Sciences: sharper pedagogic debate, the creation of a pedagogic strategy and the production of pedagogic innovations. Further identified challenges include the integration of information systems, the development of the usability of user interfaces, and the development of more real-time reporting related to financial administration. The launching of joint projects involving the entire University of Applied Sciences should also be developed.

The cross-evaluation of degree programmes is a tool for the development of degree programmes, included in the quality assurance system of Jyväskylä University of Applied Sciences. This publication presents the cross-evaluation reports of the Degree Programme in Fashion and Clothing, the Degree Programme in Information Technology and the Degree Programme in Agriculture and Rural Industries. The publication describes a variety of efficient good practices of cooperation between working life and education, which ensure that the competencies provided by the degree programmes meet the needs of the future.

Keywords: cross-evaluation of degree programmes, constructive evaluation, quality assurance system, education at the university of applied sciences / polytechnic education, degree programme

Vaatetusalan koulutusohjelman ristiinarviointiraportti

Eila Latvala
Johanna Heikkilä
Asta Wahlgrén
Tapani Äijänen
Kirsti Weissmann
Kirsi Niininen
Jaana Auer
Nina Björn
Riikka Kankainen

1 Vaatetusalan koulutusohjelman ristiinarvioinnin suunnittelu ja toteutus

Jyväskylän ammattikorkeakoulun kulttuurialan vaatetusalan koulutusohjelman ristiinarvioinnin valmistelu käynnistyi toukokuussa 2005. Arviointiryhmän puheenjohtajaksi rehtori oli nimittänyt yksikön johtaja Eila Latvalan, sihteeriksi laatupäällikkö Johanna Heikkilän ja jäseniksi yksikön johtaja Asta Wahlgrénin, koulutuspäällikkö Tapani Äijäsen, yliopettaja Kirsti Weissmannin, lehtori Kirsi Niinisen, lehtori Jaana Auerin, kansainvälisen toiminnan päällikkö Nina Björnin ja opiskelijakunnan edustajaksi opiskelija Riikka Kankaisen. Ensimmäisessä valmisteleavassa kokouksessa sovittiin arvioinnin toteutusaikataulu ja arvioinnin vastuualueet ristiinarviointikäsikirjan mukaisesti. Kokouksen jälkeen itsearviointikysymykset lähetettiin arvioitavan koulutusohjelman koulutuspäällikölle. Vaatetusalan koulutusohjelman koulutuspäällikkö ja kulttuurialan yksikön johtaja toivoivat lisäkysymyksen ristiinarviointiin.

Vaatetusalan koulutusohjelma työsti raporttia useissa kokouksissa, joihin osallistuivat koulutuslajohtaja, opetushenkilöstö, muu henkilöstö ja opintotoimiston edustaja. Opiskelijoiden edustajat eri vuosikursseilla antoivat oman palautteensa yhteistyöpalaverissa, jossa olivat mukana myös hallinnon, opetushenkilöstön ja tukipalveluiden edustajat. Opiskelijapalaverin raporttia säilytetään osaston asiakirjoissa. Lopullisen raportin viimeistelivät koulutuspäällikkö ja koulutuslajohtaja.

Vaatetusalan koulutusohjelman itsearviointi valmistui elokuussa. Arvioijaryhmä toteutti itsearviointiraportin analyysin parityöskentelynä. Arviointivierailuun valmistauduttiin tunnistamalla ennakkomateriaalin perusteella koulutusohjelman vahvuudet ja kehittämishaasteet. Arvioinnin haastattelukysymykset suunniteltiin myös ennakolta. Varsinainen arviointivierailu toteutui 20.9.2005. Haastateltavina olivat kulttuurialan yksikön johdon edustajina yksikön johtaja Hannu Ikonen, arvioinnin kohteena olleen koulutusohjelman koulutuspäällikkö Irma Boncamper ja kehityspäällikkö Petri Jussila. Kulttuurin henkilöstöä edustivat Anitta Huovinen opintotoimistosta, atk-opettaja Päivi Hänninen-Pihlajamäki, lehtori Leena Rajakangas, lehtori Outi Laitinen, lehtori Kaisa Partanen ja osastosihteerit Paula Klemola. Vaatetusalan opiskelijoita edustivat Tiina Sievänen, Minna Apell, Petteri Kankkunen ja Sari Kautto. Arvioinnin raportin työstämisessä arviointiryhmä on hyödyntänyt parityöskentelyä ja prosessikirjoittamista analysoidessaan itsearviointiraporttia ja arviointivierailun muistiinpanoja.

2 Vaatetusalan koulutusohjelman ristiinarviointi arviointiteemoittain

2.1 Vaatetusalan koulutusohjelman kuvaus

Vaatetusalan koulutuksella on Suomessa pitkät perinteet. Vaatetusalan koulutusohjelma on laajuudeltaan 240 opintopistettä. Koulutusohjelmasta valmistuu vestonomeja. Tämä ammattinimike on yksi uusista ammattikorkeakoulujärjestelmän kehittämisen myötä syntyneistä nimikkeistä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun vaatetusalan koulutusohjelmassa opiskelee 112 opiskelijaa, joista 27 on aikuisopiskelijaa. Jyväskylässä vestonomikoulutus on vetovoimaista, sillä ensisijaisten hakijoiden määrä on yli viisi jokaista aloituspaikkaa kohden ja kokonaishakijamäärä yli 17 aloituspaikkaa kohden.

Vestonomit työskentelevät vaatetusalalla tuotekehitys-, suunnittelu-, kaavoitus- tai valmistustehtävissä. Vaatetusalan koulutusohjelman suunnittelua on ohjannut näkemys nopeatempoisesta ja globaalista alasta. Tuotantotoiminnan alueella vestonomi työskentelee kotimaisen tai kansainvälisen valmistuksen, hankintatoiminnan tai logistiikan tehtävissä. Markkinointi- ja yrittäjyysalueella tutkinto tuottaa osaamista sisäänostajan, tuotesihteerin tai erilaisiin palveluihin liittyviin tehtäviin.

Vaatetusalan koulutusohjelmassa painotetaan oppimista kunkin opiskelijan yksilöllisen urasuunnitelman mukaan. Koulutusohjelman toteutuksessa korostuvat opiskelijan vastuu, projektioppiminen ja ongelmakeskeinen oppiminen sekä oppimaan oppiminen. Ongelmakeskeisestä oppimisesta on kehitetty vaatetusalalle oma sovellus, jota hyödynnetään erityisesti projektiopinnoissa. Projektiopintojen kokonaisuudet muodostuvat neljästä teemasta: 1. tuote, 2. tuotanto, 3. markkinointi ja yrittäjyys sekä 4. kulttuuri. Aluekehitystehtävä toteutuu projektiopintoina yritysten kanssa tehtävässä yhteistyössä. Suuri osa yhteistyöyrityksistä on alueen pienyrityksiä. Koulutusohjelman yhteistyöyrityksien vaihtuvuus on suuri, sillä jokin yritys voi olla vain vuoden yhteistyökumppanina.

Vaatetusala on vahvasti globaalisti toimiva ala, mikä tarkoittaa sitä, että valmistustason työpaikat ovat Suomesta siirtyneet halvemman työvoiman maihin. Suomessa työpaikat painottuvat pääosin suunnitteluun, mikä selkeästi tuo haasteita alan koulutukselle. Kansainvälisiin kilpailuihin osallistuminen on tuottanut menestystä. Kansainvälisistä yhteyksistä saatava tietoa hyödynnetään opetuksen kehittämisessä. Kansainväliset

trendit ja kansainvälisessä toimintaympäristössä työskentely vaativat koulutuksessa kansainvälisyyteen valmentavia opintoja.

2.2 Vaatetusalan koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelu

2.2.1 Ammattikorkeakoulun yhteiset linjaukset (strategiat) koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelun ohjajisiin

Jyväskylän ammattikorkeakoulun yhteiset strategiat ja linjaukset ohjaavat saatujen selvitysten mukaan koulutusohjelman suunnittelua ja toteutusta. Ohjaus tapahtuu koko koulutusyksikön johtoryhmätyöskentelyn ja tavoite- ja tulossopimuksen sekä siinä olevien BSC-mittareiden seurannan kautta. Konsernin strategisen muutoksen teemoista koulutusohjelma nostaa itsearviointiraportissa esiin tutkimus- ja kehitystyön vaikuttavuuden. Koulutusohjelman keskeisenä toimintatapana on kytkeä tutkimus- ja kehitystoiminta ja aluekehitystehtävä toteutettavaan opetukseen.

Ammattikorkeakoulun strategiaryhmän linjauksista tiedotetaan koulutusyksikön johtoryhmää ja johtoryhmän käsittelyn jälkeen asiat siirtyvät koulutusohjelmiin. Johdon haastattelun perusteella strategiat kytkeytyvät implisiittisesti koulutusohjelman kehittämiseen eikä niihin oteta erikseen kantaa. Ammattikorkeakoulun arvot ja strategioiden painopistealueet tulevat esille suunnittelukokouksissa sekä suunnittelu- ja kehityskeskusteluissa, mutta niistä ei ollut saatavilla dokumentaatiota arviointivierailulla. Kulttuurialan koulutusyksikön missio ja visio on määritelty.

Itsearviointiraportin mukaan vaatetusalan koulutusohjelman suunnittelukokouksessa käydään alustava keskustelu koulutusohjelman omasta strategiasta seuraavaa toimintakautta varten. Tämän jälkeen kulttuurialan koulutusyksikön johtaja ja johtoryhmä valmistelevat koulutusyksikön suunnittelukokouksen. Koulutusyksikön suunnittelukokouksessa koulutusohjelman strategia määritellään ja integroidaan yksikön strategisiin linjauksiin, jotka liitetään yksikön tavoite- ja tulossopimukseen (tatu). Tatu-prosessi on merkittävin konsernitason strategioiden jalkauttamiskeino yksikkötasolla ja tähän kuuluu tatu-sopimusneuvottelu yksikön johtajan ja rehtorin välillä.

Itsearviointiraportin perusteella henkilöstö näkee johtoryhmän ja koulutusohjelman välisessä viestinnässä kehittämistarpeita. Henkilöstön kanssa käydyin keskustelun perusteella osalla henkilöstöstä on tieto

ammattikorkeakoulun yhteisistä linjauksista, mutta niiden vaikutus ja näkyvyys jokapäiväisessä työssä vaihtelee. Erityisesti ammattikorkeakoulun ulkopuolelta tulevat sivutoimiset tuntiopettajat eivät välttämättä ole perillä näistä linjauksista. Itsearviointiraportin ja arviointivierailun perusteella yksikön strategiset suunnitteluprosessit ovat henkilöstöä osallistavia, joskin kehitettävää on vielä opettajien strategia-ajattelun omaksumisessa.

2.2.2 Yksikön strategiat ja toimintasuunnitelmat suunnittelun ohjaajina

Vaatetusalan koulutusohjelman strategiana on tuottaa sellaista osaamista, että opiskelijalla valmistuttuaan on kompetensseja toimia vaatetusalan eri tehtävissä globaalissa toimintaympäristössä. Vaatetusala on voimakkaassa murroksessa ja varsinaisesti vestonomin tutkintoa edellyttäviä työpaikkoja ei ole työmarkkinoilla. Globaalilla toimialalla jokainen valmistuva opiskelija joutuu etsimään oman paikkansa oman ammatillisen osaamisensa ja kiinnostuksensa pohjalta. Siksi koulutuksen tarjonnan tulee olla laaja-alainen, joustava ja tarjota valmiuksia moniammatilliseen yhteistyöhön. Jokainen opiskelija voi valmistua vestonomiksi yksilöllisen prosessin tuloksena, sillä opiskelija voi valitsemansa suuntautumisen mukaisesti painottaa opintojaan oppimisprojekteissa, harjoitteluissa ja opinnäytetyössään.

Opetuksen ja oppisisältöjen kehittäminen on jatkuva prosessi, johon saadaan tietoa toimintaympäristöstä opettajien ja työelämän edustajien välisten keskustelujen sekä opiskelijoiden työelämälähtöisten oppimisprojektien välityksellä. Työelämästä saadaan tietoa myös vierailevien asiantuntijoiden, opinnäytetöiden, seminaarien, konferenssien, messujen, lehtien ja kirjallisuuden kautta. Tämän lisäksi jokaisella opettajalla ovat omat henkilökohtaiset työelämäverkostonsa. Näiden yhteyksien kautta työelämästä välittyy tietoa koulutusohjelmaan ja sitä hyödynnetään koulutusohjelman ja opetuksen suunnittelussa. Työelämästä tulevia osaamistarpeita ei kuitenkaan systemaattisesti kerätä eikä dokumentoida.

Itsearviointiraportin mukaan tutkimus- ja kehittämistoiminnan painopisteeksi on valittu työvaateosaaminen. Tätä valintaa tukee tehdyn selvityksen mukaan se, että kansallisilla markkinoilla on kysyntää työvaatteille ja että Suomessa toimii satakunta työvaatteisiin erikoistunutta yritystä. Paikallistasolla tarvitaan myös työvaateosaamista, koska työvaatteet tehdään yhä useammin mittatilaustyönä. Lisäksi työvaatteiden vuokraus on

kasvussa. Koulutuksen vetovoimaisuutta halutaan lisätä erikoistumalla työvaateosaamiseen. Yksikkö profiloituu vestonomikoulutusta tarjoavassa koulutuskentässä työvaateosaamisella. Henkilöstön haastattelussa ilmeni kuitenkin, että heidän mielestään ei voida pitkällä tähtäimellä suuntautua vain yhteen osaamisalueeseen, vaan on huomioitava opiskelijoiden suuntautumisaiheet ja kiinnostus sekä työllistyminen. Opiskelijat eivät haastattelun perusteella tunnistaaneet työvaateosaamista strategiseksi painopisteeksi.

Itsearviointiraportin ja haastattelujen perusteella voidaan todeta, että koulutusohjelman johdon, henkilöstön ja opiskelijoiden näkemykset koulutusohjelman omista strategisista linjauksista ja niiden perusteluiden oikeutuksesta erosivat toisistaan. Tulevaisuudessa koulutusohjelmaa vahvistaisi strategisen ajattelun yhtenäisyys.

2.2.3 Strateginen kehittäminen pienessä koulutusohjelmassa osana hajautetun yksikön organisaatiota

Kulttuurialan koulutusyksikön strateginen kehittäminen tapahtuu neljän kehittämistiimin (T&K-tiimi, kv-tiimi, soke-tiimi=strategisen osaamisen kehittäminen ja verkkopedagogiikka-tiimi) toiminnan avulla. Pienessä koulutusohjelmassa henkilöresurssit ovat pienet, mutta koko konsernin asettamat yhteiset kehittämistehtävät ovat samat. Vaatetusalan koulutusohjelmassa tämä tarkoittaa sitä, että jokainen henkilökuntaan kuuluva osallistuu myös moniin kehittämistehtäviin. ”Jokainen tekee kaikkea” -periaate hajauttaa asiantuntijuutta ja resursseja moniin asioihin samanaikaisesti, jolloin kehittämistyö on vaarassa jäädä näennäiseksi ja työn laatu heikoksi. Toisaalta strategisen kehittämistyön tekeminen tiimeissä onnistuessaan sitouttaa tehokkaammin strategioiden mukaiseen toimintaan.

Itsearviointiraportin mukaan hajautetun yksikön organisaatiosta puuttuu luonteva kanssakäyminen ja sen mukanaan tuoma synergia sekä joustava uusien yhteistyömuotojen synnyttäminen. Kulttuurialan eri koulutusohjelmien henkilöstö ei ole oppinut tuntemaan toistensa vahvuuksia eivätkä myöskään eri koulutusohjelmien opiskelijat kohtaa toisiaan opiskellessaan. Näin jää hyödyntämättä mahdollisuus synnyttää kulttuurista innovatiivisuutta ja luovaa yhteistyötä. Arviointivierailun perusteella vaatetusalan henkilöstön sekä henkilöstön ja opiskelijoiden väliset vuorovaikutussuhteet ovat toimivat, mutta suhteet kulttuurialan muihin koulutusohjelmiin vaikuttavat etäisiltä.

Asiantuntijoiden työtehtävien pirstaloituminen moniin tehtäviin asettaa yksikön johdolle ja henkilöstölle suuria vaatimuksia. Vaatetusalan itsearviointiraportin perusteella kehittämistyötä tehdään. Osaaminen ja vähäiset resurssit riittävät akuuttien koulutusohjelmataason ongelmien ratkaisemiseen. Ongelmaksi muodostuu se, että resurssit ovat rajalliset laajoihin tulevaisuuteen suuntaaviin kehittämistehtäviin. Työssä jaksamista, viihtyvyyttä ja tehokkuutta voisi lisätä se, että kehittämistehtäviä jäsenneltäisiin ja rajattaisiin uudelleen.

2.2.4 Koulutuksen kansainvälisen kilpailukyvyyn kehittäminen koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelussa

Itsearviointiraportin mukaan lisääntyvät korkeakouluyhteydet ovat ajantasaistaneet tietoutta eurooppalaisen korkeakoulutuksen laatuvaatimuksista. Koulutusohjelman omia kansainvälisiä laatukriteerejä ei ole määritelty, mutta koulutusta kehitetään voimakkaasti kansainvälistyvän yrityselämän suunnassa. Työelämä- ja oppimisprojektien sekä vahvistuneiden työelämäyhteyksien avulla koulutusohjelmaan on kehittynyt tietous vaatetusalan kansainvälisistä osaamisvaatimuksista. Tämä näkyy opetussuunnitelman painotuksina, jotka ovat globalisaatio, ekologiset ja eettiset kysymykset.

Kansallista yhteistyötä tehdään ammattikorkeakoulujen vestonomikoulutusta tarjoavien koulutusohjelmien kanssa muun muassa sopimalla yhteisistä ulkomaisista luennoitsijoista. Koulutusohjelma on valmistellut alueen kansainvälistymistä edistävän hankkeen koulutuksen kehittämiseksi. Kehitteillä on hanke, jossa tutkitaan alan ammattikorkeakoulutuksen vastaavuutta eurooppalaiseen työelämään. Vaatetusalan tilanne on hyvin erilainen eri puolilla Eurooppaa ja siksi tarvitaan koko ajan tietoa työelämän muutoksista ja sen mukanaan tuomista osaamistarpeista.

Ulkomaisia yhteistyökorkeakouluja on seitsemän kuudessa eri maassa. Vuosittain ulkomaille lähtee opiskelijoita opiskelemaan lyhyeksi ajanjaksoksi sekä vastaavasti ulkomailta saapuu opiskelijoita Suomeen. Opiskelijaliikkuvuus on aktiivista suhteutettuna koulutusohjelman opiskelijamääriin. Opiskelijaliikkuvuus pyritään huomioimaan jo HOPS:n suunnitteluvaiheessa. Opettajavaihto on käynnistynyt ja uutena yhteistyömaana on Viro.

Yhteistyökumppaneiden kanssa on pyritty rakentamaan kansainvälisiä harjoitteluyhteyksiä. Opiskelijat ovat osallistuneet kansainvälisiin kilpailuihin ja menestyneet niissä. Kansainvälisissä tehtävissä toimivia

alunneja on hyödynnetty luennoitsijoina. Kansainvälisistä yhteyksistä saatavaa tietoa hyödynnetään opetuksen suunnittelussa. Tieto siirtyy koulutusohjelmaan luentojen ja käytävien keskustelujen avulla.

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun perusteella vaateusalan koulutusohjelma on hahmottanut vahvasti globaalisti toimivan vaateusalan haasteet. Tämä on edellyttänyt koulutusohjelmalta panostusta kansainväliseen toimintaan ja koulutusohjelman kokonaisrakenteeseen. Kehittämishaasteeksi muodostuu kansainvälisyyden kytkeminen opetukseen varsinkin kansainvälisen liiketoimintaosaamisen alueella.

2.2.5 Koulutusohjelman tavoitteiden päivittäminen ja tulevaisuuden työelämän vaatimuksiin vastaaminen

Koulutusohjelman vahvuutena ovat suorat keskusteluyhteydet alan yrityksiin opintojaksojen (opinnäytetyöt, projektit, harjoittelut) aikana. Jatkuvan vuorovaikutuksen kautta ajankohtainen tieto työelämästä siirtyy koulutusohjelmaan. Kansallinen vestonomiverkosto, johon kuuluvat Jyväskylän ammattikorkeakoulun lisäksi Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu ja Stadia Helsingistä, tuo laajempaa näkemystä ja kokemusta koulutusohjelman kehittämistyöhön.

Vaikka työelämäyhteyksiä on runsaasti, niiden kautta saatavaa tietoa ei dokumentoida eikä yhteydenpito ole systemaattista, sillä yhteistyöyritykset vaihtuvat koko ajan. Näiden yhteyksien kautta ei välttämättä saada riittävää tietoa tulevaisuuden työelämän vaatimuksista, sillä painopiste keskusteluissa on opintojakson toteutukseen liittyvien asioiden selvittämisessä. Lisäksi työelämä ei ole suoraan mukana koulutusohjelman sisältöjen suunnittelussa, vaan tieto välittyy opettajien kautta, jolloin on mahdollista, että tieto muuntuu ja tulee tulkintavirheitä.

Arviointivierailun yhteydessä kävi ilmi, että neuvottelukunta ei ole ollut vaateusalan koulutusohjelmalle toimiva tapa kuulla työelämän arviota opetussuunnitelmasta, sillä alan yritykset ovat pieniä, hajallaan ympäri Suomea ja yrittäjät ovat kiireisiä eivätkä ehdi osallistua neuvottelukunnan toimintaan. Neuvottelukunta voitaneen korvata jollakin tehokkaammalla tavalla, jotta saataisiin välitön arvio työelämästä koulutussisältöjen kehittämiseen tai neuvottelukunnan kokoonpanoa voitaisiin muuttaa. Tässä yhteydessä on käyty keskustelua työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen mukana olosta neuvottelukunnassa ja opetussuunnitelmien kehittämistyössä.

2.2.6 Koulutusohjelman opetussuunnitelman laadintaprosessi

Koulutuspäällikkö vastaa opetussuunnitelman laadinnasta. Opetussuunnitelman uusimisesta ja kehittämisestä keskustellaan koulutusohjelman eri kokouksissa, joihin eivät kuitenkaan sivutoimiset opettajat ja sivutoiminen henkilöstö, työelämän edustajat ja opiskelijat osallistu. Työelämän osaamistarpeet välittyvät vakinaisten opettajien tietämyksen ja arvioinnin kautta. Neuvottelukunta on kokoontunut vain muutaman kerran ja antanut palautetta opetussuunnitelmasta, mutta itse opetussuunnitelmaprosessiin se ei ole ollut vaikuttamassa. Opiskelijoiden osallistuminen opetussuunnitelman kehittämisprosessiin on hyvällä alulla, mutta selkeä opiskelijapalautteen dokumentointisysteemi puuttuu. Laadunvarmistusjärjestelmän käyttöönotto merkinnee prosessien parantumista.

2.2.7 Opetussuunnitelman toteutussuunnitelman laadintaprosessi

Itsearviointiraportin mukaan opetussuunnitelman toteuttamisen suunnittelu käynnistyy yhteisellä keskustelulla. Koulutuspäällikkö laatii alustavan opettajakohtaisen työsuunnitelman, jota tarkennetaan suunnittelu- ja kehityskeskusteluissa. Tämän jälkeen koulutuspäällikkö vie toimintasuunnitelman ASIOon ja laatii alustavan lukujärjestyksen. Toteutussuunnitelman laadinnassa käydään keskustelua ja asianosaisille varataan mahdollisuus kommentoida suunnitelmaa. Opiskelijoiden työjärjestyksen laatiminen kommentikeskusteluineen käsittää yleensä useita kierroksia ja samalla myös rekrytoidaan tuntiopettajat ja koulutusohjelmien opettajat. Yksikön opintotoimisto vie työjärjestykset UNTIS-järjestelmään.

Opiskelijoiden kanssa käydyssä keskustelussa ongelmaksi koettiin se, että tarjonnassa oleva opintojakso ei toteudu, jos ilmoittautuneita on alle kymmenen. Usein tieto opintojakson peruuntumisesta tulee liian myöhään, ja opiskelijalla ei ole mahdollisuutta valita vaihtoehtoista opintojaksoa toisesta koulutusohjelmasta. Opiskelijat kaipaavat enemmän tutoropettajan ohjausta siihen, mitä opintoja HOPSiin kannatta sisällyttää. Koulutusohjelmassa ei ole hyödynnetty opiskelijoiden HOPSeja suunniteltaessa opintojaksotarjontaa. Opiskelijat kokivat vaikeaksi hahmottaa muiden koulutusalojen tarjontaa. Myös opintojaksojen päällekkäiset ajoitukset rajoittavat muiden koulutusalojen opintojen valitsemista, sillä oman koulutusohjelman pakolliset opinnot ovat etusijalla opiskelijan lukujärjestyksen laadinnassa.

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun perusteella jäi vaikutelma siitä, että työsuunnitelman laadinta ja suunnittelu- sekä kehityskeskustelu toteutettiin samassa tilanteessa. Strategisessa mielessä voidaan pohtia, jääkö suunnittelu- ja kehityskeskustelulle siinä tilanteessa riittävästi aikaa. Lisäksi opiskelijoiden henkilökohtaisten opintosuunnitelmien hyödyntämistä opetuksen tarjonnan suunnittelussa voitaisiin kehittää, mikäli ne olisivat koulutuspäällikön käytettävissä jatkuvasti ajantasaistettuina.

2.2.8 Opintokokonaisuuksien ja opintojaksojen suunnittelu

Itsearviointiraportin mukaan opintokokonaisuuksista keskustellaan päätoimisten opettajien kokouksissa. Opettajat tekevät sisältösuunnitelmat ja koulutuspäällikkö kokoaa yhteen opintojaksokuvaukset. Koulutusohjelmassa käytetään suhteellisen paljon sivutoimisia opettajia. He eivät osallistu opintokokonaisuuksien ja opintojaksojen yhteiseen suunnittelu-työhön, mikä saattaa heijastua opintokokonaisuuksien ja opintojaksojen sisältöihin. Vaarana on, että työelämän edustajien näkemyksiä, kokemuksia ja ideoita saattaa jäädä käyttämättä ja hyödyntämättä.

Aiemmin kuvattu työjärjestyksen rakentamisesta lähtevä opetussuunnitelman toteutuksen suunnitteluajattelu saattaa olla ristiriidassa opintojaksojen toteutustapojen (projektioppiminen ja ongelmaperustainen oppiminen) kanssa.

2.3 Vaatetusalan koulutusohjelman opetuksen toteutus

2.3.1 Opetuksen toteuttamista ohjaavat peruslinjaukset

Itsearviointiraportin mukaan opetuksen tavoitteena on luoda opiskelijoille mahdollisimman laaja-alainen näkemys nopeatempoisesta ja globaalista vaatetusalasta. Tavoitteen saavuttamiseksi monipuolinen yhteistyö työelämän kanssa koetaan erityisen tärkeäksi. Koulutusohjelmassa painotetaan opiskelijan vastuuta, urasuunnittelua ja oppimaan oppimista.

Itsearvioinnista on kuitenkin vaikea hahmottaa, millaiseen pedagogiseen ajatteluun koulutus perustuu. Keskeisiä pedagogisia perusolettamuksia – yhteisiä käsityksiä oppijasta, tiedosta ja osaamisesta, oppimisen luonteesta tai työelämän kehittymisestä – ei ole ilmaistu. Raportista ei selviä eikä arviointivierailulla käynyt ilmi, onko yhteistä pedagogista keskustelua käyty tai näkemyksiä johonkin kirjattu. Haastattelun mukaan keskustelu on keskittynyt menetelmällisten ratkaisujen valintaan

ja toteuttamiseen sekä yhteisen näkemyksen luomiseen niistä. Koulutusohjelmassa käytetään varsin paljon vaihtuvia tuntiopettajia, lisäksi koulutusohjelman oma henkilöstö on koulutustaustoiltaan heterogeeninen. Erilaisista ammatillisista taustoista tulevilla opettajilla on erilaisia näkemyksiä oppimisesta ja opettamisesta, joten yhteisen pedagogisen kielen ja ymmärryksen etsiminen keskustelun avulla olisi varmasti hyödyllistä.

Peruslinjauksissa mainitaan opiskelijan vastuu, projektioppiminen ja ongelma-keskeinen oppiminen. Arviointivierailun haastatteluissa selvisi, että käsitettä ongelma-keskeinen oppiminen käytetään vakiintuneesta merkityksestään poikkeavalla tavalla tarkoittamaan lähestymistapa, jossa pyritään asettamaan väljästi kysymyksiä, joihin haetaan projektityön aikana vastauksia. Kyse ei siis ole aidosta ongelma-keskeisestä (problem-based learning, ongelma-perusteinen oppiminen) oppimisesta vaan pikemminkin itsenäiseen opiskeluun ja ongelmanratkaisuun ohjaavasta työskentelytavasta. Opiskelijahaastattelussa käsitettä ongelma-keskeinen opetus ei tunnistettu.

Projektioppiminen ja projektit mainitaan itsearviointiraportissa tapana toteuttaa opintoja käytännössä. Arviointivierailun aikana selvisi, että opiskelijat tekevät koulutuksensa aikana neljä laajaa projektia. Projektien yhteydessä opiskelijat hankkivat projektissa tarvitsemaansa tietoa esimerkiksi osallistumalla opintojaksojen luento-opetukseen ja harjoituksiin. Projektityötä ei sellaisenaan arvioida eikä siitä anneta arvosanaa, vaan projektin jälkeen projektityön sisällöt pilkotaan ja tarkistetaan, mitkä opetussuunnitelmassa mainitut opintokokonaisuudet tulevat näin suoritetuksi ja arvosanat annetaan opintokokonaisuuksista. Näin siis periaatteeltaan opetusta eheyttävä ja kokonaistava opetus hajotetaan uudelleen osiin ja kokonaisuus ”kadotetaan”. Projektitöistä opiskelija ei saa merkintää todistukseensa. Opintojen toteuttaminen projekteina on ammattikorkeakouluun hyvin soveltuva menetelmällinen valinta, mutta olisi linjakasta, jos myös opetussuunnitelma tehtäisiin projektiopetussuunnitelmaksi perinteistä oppiainejakoisuutta ylläpitävän opintojakso-perustaisen opetussuunnitelman sijaan ja arvioinnissa noudatettaisiin johdonmukaisesti projektiopetukseen soveltuva arviointia.

Henkilökunnan haastattelussa kävi ilmi, että opetussuunnitelman laadinnan, työjärjestysten ja aikataulutusten sekä joustavuutta ja väljyyttä edellyttävien projektiopintojen yhteensovittamisessa on vielä kehitettävää. Opiskelijat kokevat projekteissa opiskelun kiinnostavana, hyvin teoreettista ja käytännön tietoa yhdistävänä menetelmänä, joka mahdollistaa ”oikeiden töiden” tekemisen yhdessä työelämän kanssa.

Opetussuunnitelma-ajattelun ja käytännön toimintalinjausten yhdenmukaisuuden kehittäminen nähtiin koulutusohjelman kehittämishaasteeksi. Läpinäkyvän toimintakulttuurin luominen voisi myös helpottaa opiskelijan orientoitumista opintoihin ja vähentää opintojen alkuvaiheen hankaluuksia.

2.3.2 Opiskelijan oppimisen tukemisen ja ohjauksen toteutuminen

Raportissa kuvataan opiskelijoiden ohjausta lyhyesti, mainitaan HOPS, projektiohjaus ja opinnäytetyön ohjaus. Raportissa esitetyt tunnusluvut opintojen keskeyttämisestä ovat aika suuret. Itsearviointiraportin pohjalta vierailupäivänä käytiin kaikkien haastattelussa mukana olleiden kanssa keskustelua mahdollisista keskeyttämisen syistä ja ohjauksellisista keinoista, joilla keskeyttämisistä voitaisiin välttää. Esille nousi valintakokeen kehittäminen ohjaavampaan suuntaan niin, että se karsisi henkilöt, joiden odotukset alalta ja koulutuksesta eivät ole yhdensuuntaisia koulutusohjelman tarjoamien mahdollisuuksien kanssa ja joiden motivaatio kohdistuu muualle. Keskeytysten syistä on tarkoitus tehdä erillinen selvitys.

Opiskelijat toivat esiin myös opintojen alkuvaiheen ohjauksen merkityksen motivaation synnyttäjänä ja ylläpitäjänä. Vaatetusalan opintoihin hakeutuvilla on takanaan joko lukiokoulutus tai jokin, usein saman alan ammatillinen perus- tai ammattitutkinto. Opiskelijoiden erilaisen lähtötasojen vuoksi opintojen henkilökohtaistaminen on sekä tarpeellista että haasteellista.

Vaatetusalan koulutusohjelmassa painotetaan yksilöllisten valintojen merkitystä (”Jokainen vestonomi on erilainen”) ja omien urapolkujen löytämistä. Tähän päämäärään pääseminen edellyttää opiskelijalta monenlaisten opintoihin liittyvien valintojen tekemistä ja tärkeysjärjestykseen laittamista. Koska koulutusohjelma on pieni ja sen oman opintotarjonnan lisäksi ammattikorkeakoulussa on tarjolla laaja kirjo vestonomin opintoja tukevia ja syventäviä opintoja, opiskelijat kaipaavat nykyistä enemmän ohjausta opintojen suunnitteluun. Arviointiryhmä esittää, että henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien laatua, päivitystä ja jatkuvaa seurantaa tulisi kehittää tulevaisuudessa.

Opiskelijat toivoivat myös ohjaukseen lisää systemaattisuutta ja palautteenantoon selkeyttä. Opiskelijat kyllä kokivat saavansa ohjausta ja palautetta, mutta usein vasta itse sitä haettuaan. Työharjoittelun ohjaukseen toivottiin niin ikään enemmän panostusta.

Koulutusohjelmassa on yhdeksäntoista aloituspaikkaa. Ryhmän pieni koko antaa hyvän mahdollisuuden yksilöllisten opiskeluedellytysten selvittämiseen ja yksilöllisen ohjauksen toteuttamiseen. Ohjauksen onnistumista edistää opettajien yhteisen näkemyksen ja ohjausajattelun kehittäminen sekä toimivan ohjaussuunnitelman laatiminen.

2.3.3 Työelämäyhteyksien ja koulutusohjelman tutkimus- ja kehitystyön hyödyntäminen

Raportin mukaan työelämän kanssa toimitaan monipuolisesti, opiskelijoiden rooli erilaisissa projekteissa on vahva ja oppiminen on mahdollista todellisissa työelämän tilanteissa. Tämä onkin yksi koulutusohjelman vahvuuksia.

Raportista käy ilmi, että tutkimus- ja kehittämistyötä tehdään lähinnä opiskelijaprojektien kautta. Näin on tuotettu muun muassa työvaatemallistoja useille yrityksille. Palautetiedon dokumentoinnissa koetaan olevan puutteita ja sen myötä myös yrityskontaktien hyödyntäminen koulutuksen kehittämisessä jää vähiin.

Raportin perusteella ei ole mahdollista saada kuvaa siitä, miten työelämäverkosto rakentuu. Haastatteluissa kävi ilmi, että alalla on joitakin pitkäaikaisia yhteistyökumppaneita, kuten Marimekko, Nanso, Työterveyslaitos ja lisäksi paljon opiskelijoiden mukana vaihtuvia kumppaneita. Opiskelijoita kannustetaan tarkastelemaan potentiaalisia työharjoittelupaikkoja ja työhön sijoittumispaikkoja avoimin silmin ja ennakkoluulottomasti, onhan perinteinen vaatetusalan työ Suomessa vähenemässä.

Työpaikkaverkoston hajanaisuus saattaa vaikuttaa siihen, miten ohjaus työpaikoilla toimii ja miten ammattikorkeakoulun ja työelämän välille on mahdollista synnyttää yhteistä näkemystä ohjauksesta. Raportin ja arviointivierailun perusteella työelämäyhteyksien luomiseen, suhteiden jatkuvuuteen ja yhteisen toiminnan kehittämiseen sekä tulosten ja yhteistyön arviointiin olisi hyvä edelleen paneutua. Työelämän kanssa olisi hyvä luoda yhteistä näkemystä opiskelijoiden ohjauksesta ja arvioinnista.

2.3.5 Koulutusyksiköiden ja -ohjelmien välisen yhteistyön toteutuminen

Vaatetusalan koulutusohjelman strategisena pyrkimyksenä on hyödyntää ammattikorkeakoulun monialaisuutta. Synergiaa hyödynnetään erityisesti liiketalouden sekä tekniikan ja liikenteen koulutusyksiköiden kanssa.

Erityisesti yhteistyötä on tehty liiketalouden yksikön kanssa liittämällä koulutusohjelman opetussuunnitelmaan liiketalouden opintojaksoja. Kirjaston kanssa tehtävä yhteistyö on integroitu opetukseen ja kielikeskus on räätälöinyt joitakin opintojaksoja vaatetusalan tarpeisiin. Koulutusalan yhteistyön todetaan toteutuvan pääosin kulttuurialan projektien yhteydessä. Viestinnän koulutusohjelman kanssa on kehitetty opinnäytetyökäytäntöjä ja koulutusohjelmilla on yhteinen opinnäytetyöryhmä.

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun perusteella kulttuurialan sisäinen ja rajat ylittävä yhteistyö vaatii vielä kehittämistä. Vaikuttaa siltä, että vaikka toiset koulutusyksiköt sijaitsevat fyysisesti lähellä, opiskelijat eivät juuri hyödynnä opinnoissaan toisten koulutusalojen tarjontaa. Itsearviointiraportin perusteella yksilöllisten urapolkujen muodostumisen esteenä on koulutusalan pienuus: vähän opettajia ja vähän opiskelijoita. Opiskelijoiden haastattelun kautta syntyi vaikutelma, että opiskelijoiden ohjaus ei tue strategista valintaa hyödyntää ammattikorkeakoulun monialaisuutta. Opiskelijat kaipaavat enemmän asiantuntijan ohjausta siitä, mitä valintoja oman ammatillisen kehittymisen kannalta henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan olisi hyödyllistä tehdä. Arviointivierailun perusteella koulutusohjelman tulee panostaa siihen, että opintojaksoja suunnitellaan niin, että myös pienellä opiskelijaryhmällä opetus voidaan toteuttaa. Vähimmäisryhmäkoon vaatimus ei ole toimiva lähtökohta toteuttaa koulutusohjelmaa, vaan tarjontaa ja opetusmenetelmällisiä ratkaisuja tulisi kehittää opiskelijoiden opintojen sujuvan etenemisen varmistamiseksi.

2.3.6 Opettajien yhteistyö opetuksen toteuttamisessa

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun perusteella voidaan havaita, että opettajien yhteistyö toteutuu lähinnä projekteissa, kuitenkin kaikki opettajat eivät toimi projekteissa. Yksittäinen projekti voi tarvita useamman opettajan asiantuntijuutta, jolloin sekä projektin toteuttamisesta, mutta erityisesti sen tuloksista keskustellaan asianomaisten opettajien kesken. Projektit voivat myös olla niin laajoja, että niihin tehdään eri ohjaavien opettajien projekteja, jolloin toteutuksista myös keskustellaan.

Itsearviointiraportin perusteella toteutuksen perusteista ja toteutuksen ongelmista keskustellaan tarvittaessa koulutusohjelman kokouksissa. ECTS-prosessissa on käyty perusteellisia keskusteluja toteuttamiseen liittyvistä kysymyksistä. Tämä keskustelu ei kuitenkaan vahvistu arviointivierailussa.

2.3.7 Opintojaksojen toteutuksen ajoittaminen

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun perusteella opintojaksojen ajoitusta ohjaavat projektien alkaminen ja päättyminen. Ajoituksen suunnittelussa on pyritty helpottamaan opiskelijan mahdollisuutta keskittyä yhteen ammattitoiminnan alueeseen kerrallaan, jolloin opiskelijalle jää kokonaisvaltaisempi kuva kyseisestä työtehtävästä työelämässä. Tällä tavoin myös opettaja voi työskennellä saman ryhmän kanssa kokonaisvaltaisemmin ja syventyä seminaareissa toiminta-alueen ongelmiin ja kysymyksiin kattavammin.

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun perusteella ajoituksen organisoinnissa ongelmia aiheuttaa projektiin liittyvien opintojaksojen ruuhkautuminen lyhyelle aikavälille, sillä onnistunut projektin toteuttaminen edellyttää opiskelijalta uuden tiedon oppimista monista asioista yhtä aikaa. Itsearviointiraportin mukaan opiskelijat eivät aina saa tarvitsemaansa tietoa oikea-aikaisesti ja opettajan kontaktitunnit kasaantuvat epätasaisesti, jolloin ei jää aikaa kurssivalmisteluun ja palautteeseen. Projektia tukevien valinnaiskursseiden tarjonta ei ole soveltunut aikataulullisesti, jolloin niitä suoritetaan satunnaisesti opintojen lopussa. Projektien laajat kokonaisuudet eivät mahdu lukuvuoden ajoituksiin, varsinkaan ECTS-uudistuksen myötä. Projektien toteuttamisen ajoitusta muokattiin muun muassa ECTS-uudistuksen yhteydessä. Aikatauluongelmia tulee ajoittain myös työelämän aikataulujen vuoksi.

2.4 Vaatetusalan koulutusohjelman tulokset ja opiskelijoiden oppiminen

2.4.1 Koulutusohjelman tavoitteiden ja opetussuunnitelman toteutumisen arviointi

Itsearviointiraportin mukaan koulutusohjelman tavoitteiden ja opetussuunnitelman toteutumisen arvioinnissa keskeisessä osassa ovat laatujärjestelmään liittyvät arvioinnit ja mittarit sekä niistä saatavan tiedon hyödyntäminen. Opetuksen suunnittelussa osa-alueet vastuutetaan opettajien asiantuntijuuden mukaan. Tuloksia arvioidaan opiskelijoiden harjoitustöiden ja muun arvioinnin yhteydessä, jolloin arvioidaan kurssin toteutusta ja opetussuunnitelman tavoitteiden toteutumista.

Arviointikäynnillä havaittiin, että opettajat tiesivät laatujärjestelmistä varsin suppeasti. Laatujärjestelmästä saatavaksi tiedoksi nimettiin opis-

kelija- ja työelämäpalautteet. Mittarit olivat osittain tuntemattomia opettajille. He tunnistivat valmistumis- ja työllistymistilastot.

2.4.2 Työelämän osallistuminen koulutusohjelman toteutuksen ja sen tulosten arviointiin

Itsearviointiraportin mukaan työelämän palautteet tulevat projekti-, harjoittelu- ja opinnäytetöiden palautteina ja keskusteluissa asiantuntijoiden kanssa asiantuntijaluentoja ja yritysvierailujen yhteydessä. Projektien yhteydessä tehtävä tiedonhankinta välittää myös asiantuntijapalautetta koulutusohjelmalle.

Ensi lukukauden aikana toteutetaan alumnien työnantajien palautekysely. Arviointikäynnillä selvenyi, että työelämästä saatavaa tietoa kerätään opiskelijapalautteina ja valmistuneilta entisiltä opiskelijoilta. Työelämäpalaute tulee pääsääntöisesti projektien yhteydessä.

2.4.3 Opintojaksojen toteutuksen arviointi

Itsearviointiraportin mukaan opintojaksopalautteiden kerääminen on opettajan vastuulla, mutta toiminta ei ole systemaattista. Opiskelijat kokevat hedelmälliseksi joillakin jaksoilla käydyt palautekeskustelut. Opintojaksopalautteiden keruu ja tulosten arviointi käynnistyy syksystä 2005 systemaattisesti laatujärjestelmän mukaisesti kaikilla opintojaksoilla (katso liite 1: Kulttuurin laatujärjestelmäkaavio).

Arviointivierailun yhteydessä osoittautui, että palautekeskustelut olivat osittain käytössä niin, että osa opettajista kävi palautekeskusteluja, osa ei. Opettajat korostivat, että kaikilla opiskelijoilla on kuitenkin halutessaan palautekeskusteluun mahdollisuus. Projektien yhteydessä palautekeskusteluja käydään, ja silloin opiskelija voi saada tarkemman palautteen esimerkiksi arviointilomakkeella, joka on käytössä osalla opettajista. Opiskelijat totesivat, että palautekeskustelut ovat opiskelijan omasta aktiivisuudesta riippuvaisia, toisin sanoen niitä pitää pyytää opettajalta. Opiskelijat kokivat palautteen hyödyllisenä, jolloin oppimiskokemus analysoidaan loppuun asti. Palautekeskustelu oli myös opiskelijoiden mukaan yleisempää projekteissa. Opintojaksopalautteiden systemaattinen palautekäytäntö on tulevaisuuden kehittämishaaste koulutusohjelmassa.

2.4.4 Opiskelijoiden oppimisen arviointi

Itsearviointiraportin mukaan arviointiperusteet ilmoitetaan pääosin opintojakson alussa, käytäntö kuitenkin vaihtelee jonkin verran. Koulutusohjelmassa ei ole yhtenäistä menettelyä opintojaksojen arviointiin, vaan jokainen opettaja käyttää erilaisia arviointilomakkeita. Tentit, harjoitustehtävät, esseet, seminaarit ja portfoliot ovat oppimisen arvioinnin välineitä. Opiskelijat tekevät itsearviointeja harjoittelussa, projekteissa ja opinnäytetyössä. Opiskelijoiden arviointi oppimisesta kootaan jatkossa käyttöön otettavan opintojaksopalautteen avulla. Opiskelijat kokevat hyvänä vertaisarvioinnin, joka on käytössä projekteissa ja opinnäytetyöissä. Etätehtävän kansilehden avulla opiskelija saa kirjallista palautetta suorituksestaan, suullista palautetta saa pyydettyä. Arviointivierailulla selvisi, että vertaisarviointi liittyi seminaaritalanteisiin, joissa opiskelijat antoivat varsin vapaamuotoisesti ja sattumanvaraisesti palautetta ja arviointia toisilleen. Tätä käytäntöä nimitettiin vertaisarvioinniksi. Arviointiperusteet eivät olleet opiskelijoilla aina selvillä opintojaksojen alkaessa.

Itsearviointiraportin mittariorioista ilmenee, että keskeyttämisaste on korkea (11,3 %) ja työllistymisaste valmistumisen jälkeen alhainen (50 %). Opiskelijoiden näkökulmasta korkea keskeyttämisaste on yhteydessä ensimmäisen opiskeluvuoden ohjauksen hajanaisuuteen. Opiskelijat toivat vahvasti esille, että alkuvaiheen tutoroinnissa olisi selkeästi kehittämisen ja jäntevöittämisen varaa. Opettajat ja koulutusohjelman johto näkivät, että keskeyttämisen syyt olivat pääsääntöisesti opiskelijoilla hyvin henkilökohtaisia. Heidän näkemyksensä mukaan keskeinen kehittämisen haaste liittyi opiskelijavalinnan parantamiseen niin, että valintaprosessi tuottaa Jyväskylän ammattikorkeakoulun vaatetusosalalle paremmin sopivia ja motivoituvia opiskelijoita. Markkinoinnilla ja viestinnällä voidaan vaikuttaa myös siihen, ketkä hakeutuvat Jyväskylän ammattikorkeakouluun vaatetusosalalle.

Tässä yhteydessä arviointiryhmä näkee, että tutoroinnilla ja muilla ohjauksellisilla menetelmillä voidaan todennäköisesti edistää opiskelijavalinnan onnistumista ja vähentää keskeyttämisistä. Vaatetusalan koulutusohjelmassa käytetään jo valintakokeissa henkilökohtaisia haastatteluja ja hakijoiden portfolioiden arviointia.

2.4.5 Arviointi- ja palautetiedon hyödyntäminen koulutusohjelman kehittämistyössä

Itsearviointiraportin mukaan arviointi- ja palautetietoa hyödynnetään tarkasteltaessa ja kehitettäessä opetussuunnitelmaa vuosittain. Palautetietoa hyödynnetään ajoitusten suunnittelussa ja yleisemmin koulutusohjelman toiminnan kehittämisessä. Opintojaksojen uudistaminen on opettaja-kohtaista ja perustuu opettajan saamaan palautteeseen, ajankohtaiseen tietoon ja koulutusohjelman kokouksissa satunnaisesti käytävään keskusteluun. Arviointivierailulla koulutusohjelman johto totesi käyttävänsä työelämästä saatavaa palautetietoa opetussuunnitelman kehittämisessä. Arviointiryhmä katsoo, että vaatetusalan koulutusohjelma saattaisi hyötyä arviointi- ja palautetiedon systemaattisemmasta hyödyntämisestä ja työstämisestä koulutusohjelman kehittämisessä.

2.4.6 Koulutusohjelman kehittäminen

Ensisijaisena kehittämiskohtena koulutusohjelmassa on kulttuurialan laatujärjestelmän käyttöönotto. Arviointivierailulla todettiin, että laatujärjestelmän käyttöönotto oli koulutusohjelmassa neljän eri tiimin vastuulla. Tiimien toiminta oli kuvattu selkeästi intrassa. Laatukäsikirjaa oli valmisteltu jo 2000-luvun alussa ja sen käyttöönottoa suunniteltiin lähiaikoina. Konsernin laatujärjestelmään liittyminen ja laatutyön tuntemuksen lisääminen nähtiin haasteena. Opiskelijapalautejärjestelmän parantaminen oli käynnissä. Haasteena opettajat näkivät myös dokumentoinnin kehittämisen.

Koulutusohjelma on tunnistanut itse kehittämistarpeekseen opettajien yhteistyön ongelmakeskeisen oppimisen periaatteiden ja oppimisprojektien toteuttamisessa, minkä myös arvioijaryhmä todensi itsearviointiraportin perusteella ja arviointivierailun aikana.

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kehittäminen käynnistyyneen tatu-sopimuksen mukaisesti. Toiminnan kehittämiseksi pyritään käynnistämään kaksi erillisprojektia, joilla kehitetään koulutusohjelman profiloitumista ja työelämäyhteyttä alueellisesti, kansallisesti sekä kansainvälisesti. Toinen hanke liittyy työvaateverkoston luomiseen ja toinen eurooppalaisen vaatetusalan työelämän ja ammattikorkeakoulutasoisen vaatetusalan koulutuksen vastaavuuden ja ennakoinnin tutkimiseen. Opintojaksopalautejärjestelmän kehittäminen on käynnistymässä syksyllä 2005.

2.5 Vaatetusalan koulutusohjelman toteuttamista tukevat palvelut

Itsearviointiraportin ja haastattelujen mukaan monet konsernitason tukipalvelut koetaan etäisiksi eikä niiden toimintaa tunneta tarpeeksi hyvin. Myös palvelujen hyödyntämisessä on parantamisen varaa. Haastattelussa henkilöstön jäsenet kokivat saavansa palveluja tarvitessaan.

Itsearvioinnissa ja käydyissä keskusteluissa korostui vaatetuksen koulutusohjelman opettajien ja opiskelijoiden tyytyväisyys kirjaston palveluihin. Kirjaston toiminta on integroitu opetukseen. Kiitosta annetaan kirjaston hankinnoista ja aloitteellisuudesta. Myös opintotoimiston palveluihin ja opintotukeen liittyviin palveluihin ollaan tyytyväisiä. Opiskelijat kokevat saavansa vastaukset kysymyksiinsä ja henkilöstö tarvitsemansa tilastotiedot. Itsearviointiraportin mukaan vaatetuksen koulutusohjelman henkilöstö on tyytyväinen taloushallinnon ja työterveydenhuollon palveluihin. Opiskelijat sen sijaan ovat tyytymättömiä erityisesti hammashuoltoon.

Tiedonkulkua ja vuorovaikutusta tukipalvelujen henkilöstön ja koulutusohjelman välillä pitäisi itsearviointiraportin mukaan parantaa. Tiedonkulkua koulutusohjelman sisällä pyritään parantamaan R5:n avulla. Henkilöstö korosti sitä, että kulttuurin koulutusalan yksiköiden fyysinen välimatka luo lisää vaatimuksia viestinnän palveluille. Ongelmalliseksi koettiin viestien välittyminen strategiaryhmän ja henkilöstön välillä. Eriytyisen haasteellista oli haastateltavien henkilöstön edustajien mielestä saada viestit perille alhaalta ylöspäin.

Itsearvioinnissa ilmenee, että monet harvoin käytetyistä hallinnollisista tietojärjestelmistä koetaan hankaliksi. Niitä toivotaan kehitettävän. Ongelmalliseksi koulutusohjelmassa koetaan ennen muuta atk-järjestelmien toimivuus ja atk-tuen saatavuus viikonloppuopetuksen aikana.

3 Vaatetusalan koulutusohjelman vahvuudet ja kehittämisehdotukset

3.1 Vaatetusalan koulutusohjelman vahvuudet

Perehdyttyään vaatetusalan koulutusohjelman itsearviointiraporttiin ja tehtyään arviointivierailun arviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman suunnittelusta, toteutuksesta, arvioinnista ja kehittämisestä erityisiä vahvuuksia.

- 1) Koulutusohjelman henkilöstö ja opiskelijat ovat osaavia ja innostuneita sekä arvostavat korkeasti omaa alaansa
- 2) Koulutusohjelmasta heijastuu innovatiivinen ja luova ilmapiiri.
- 3) Koulutusohjelma hyödyntää projektioppimista monipuolisesti.
- 4) Koulutusohjelma on pieni ja joustava.
- 5) Koulutusohjelman yksilöllistäminen mahdollistaa sen, että ”jokainen vestonomi on erilainen”.

3.2 Kehittämisehdotukset vaatetusalan koulutusohjelmalle

Vaatetusalan koulutusohjelman ristiinarviointiprosessissa arviointiryhmä tunnisti myös kehittämisen paikkoja ja päätyi seuraaviin kehitysehdotuksiin.

- 1) Koulutusohjelman tulisi kehittää opiskelijoiden ohjausta opiskelijarekrytoinnista HOPS-työskentelyyn ja valmistumiseen asti.
- 2) Koulutusohjelma voisi edistää kansainvälistymistä kehittämällä opetussisältöjä.
- 3) Koulutusohjelman opetussuunnitelmaa tulisi kehittää niin, että projektiopiskeluna toteutettu oppimisprosessi ja opiskelun sisältöjen kuvaukset olisivat opiskelijoille selkeät.

- 4) Koulutusohjelmassa tulisi yhtenäistää opintojakson toteutuksen käytänteitä (tavoitteet, arviointi- ja palautekäytännöt).
- 5) Koulutusohjelman tulisi kehittää työelämäyhteistyötä esimerkiksi siihen liittyvää tiedonkeruuta ja dokumentointia systematisoimalla sekä neuvottelukunnan työskentelyä parantamalla.

3.3 Kehittämiskohteita Jyväskylän ammattikorkeakoululle

Koko ammattikorkeakoulun kehittämishaasteeksi nousee pedagogisen keskustelun terävöittäminen, pedagogisen strategian luominen ja pedagogisten innovaatioiden tuottaminen.

Tietotekniikan koulutusohjelman ristiinarviointiraportti

Mikko R. Salminen

Johanna Heikkilä

Annikki Mikkonen

Timo Jokisalo

Mika Karhulahti

Tero Janatuinen

Riitta Vatanen

Hanna-Maria Länsirinne

1 Tietotekniikan koulutusohjelman ristiinarvioinnin suunnittelu ja toteutus

Jyväskylän ammattikorkeakoulun Informaatioteknologian instituutin tietotekniikan koulutusohjelman ristiinarvioinnin valmistelu käynnistyi elokuussa 2005. Arviointiryhmän puheenjohtajaksi rehtori oli nimittänyt tekniikan ja liikenteen yksikön johtaja Mikko R. Salmisen, sihteeriksi laaturaportointipäällikkö Johanna Heikkilän ja jäseniksi matkailu-, ravitsemis- ja talousalan yksikön johtaja Annikki Mikkosen, kielikeskuksen vs. johtaja Timo Jokisaloon, koulutusraportointipäällikkö Mika Karhulahden, suunnittelija Tero Janatuksen, verkkopedagogiikkaprojektin projektipäällikkö Riitta Vatasen sekä opiskelijakunnan edustajaksi Hanna-Maria Länsirinteen. Ensimmäinen valmisteleva kokous pidettiin elokuussa, jossa sovittiin ristiinarviointikäsitteen mukaisesti arvioinnin toteutusaikataulu sekä arvioinnin vastuualueet. Kokouksen jälkeen itsearviointiteemat lähetettiin koulutusohjelman käyttöön.

Tietotekniikan koulutusohjelma toteutti itsearviointin siten, että koulutusraportointipäällikkö kokosi nelihenkiiset opettajien ja opiskelijoiden työryhmät itsearviointia varten. Syyskuun alussa koulutusraportointipäällikkö esitteli molemmille ryhmille itsearviointin toteuttamisen taustatiedot, sen liittymisen Jyväskylän ammattikorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmään ja itsearviointin toteuttamisen. Samalla käytiin lävitse myös kysymysryhmät ja niiden sisältöjä. Itsearviointiraportin pohjatekstin kirjoitti koulutusraportointipäällikkö. Opettajat ja opiskelijat keräsivät omat vastauksensa yhteisissä kokouksissa, joiden pohjalta syntyneet tekstit toimitettiin koulutusraportointipäällikölle. Raportti täydennettiin opettajien ja opiskelijoiden arvioinnista saaduilla tiedoilla. Tässä muodossa raportin luki yksikön johtaja ja raporttiin tehtiin johtajan esittämät muutokset ja korjaukset. Raportti lähetettiin vielä yliopettaja Jouni Huotarille kommentoitavaksi. Valmis raportti lähetettiin Jyväskylän ammattikorkeakoulun laaturaportointipäällikölle ja kaikille kirjoittamisprosessiin osallistuneille.

Koulutusohjelman itsearviointi valmistui syyskuun lopussa. Arviointiryhmä toteutti parityöskentelynä itsearviointiraportin materiaalin analyysin. Arviointivierailuun valmistauduttiin tunnistamalla itsearviointimateriaalin pohjalta koulutusohjelman vahvuudet ja kehittämissaasteet sekä suunnittelemalla yhdessä arviointihaastattelukysymykset. Varsinainen arviointivierailu toteutui 27.10.2005. Haastateltavina olivat yksikön johtaja Heikki Saastamoinen, koulutusraportointipäällikkö Tapani Äijä-

nen sekä koulutusvastaavat Matti Mieskolainen (elektroniikka), Hannu Luostarinen (ohjelmointi) ja Seppo Selosmaa (automaatio). Henkilöstön edustajista haastateltavina olivat yliopettaja Jouni Huotari, lehtori Mikko Kalliolinna, tuntiopettaja Joni Leskinen, lehtori Pasi Repo, lehtori ja harjoitteluinsinööri Sirpa Suomalainen. Opiskelijoista haastatteluun osallistuivat Marko Lax (automaatio, 3 vsk.), Antti Parantainen (automaatio, 3 vsk.), Sampsa Karjalainen (ohjelmointitekniikka, 5. vsk) ja Arto Väisänen (tietoverkkotekniikka, 5. vsk.).

Tietotekniikan koulutusohjelman raportin työstämisessä arviointiryhmä on hyödyntänyt parityöskentelyä. Tietotekniikan koulutusohjelma on kommentoinut arviointiraportin tekstin mahdolliset asiavirheet. Arvioinnin palautekeskustelu käytiin joulukuussa. Koulutusohjelma asettaa raportin pohjalta omat kehittämiskohteet ja laatii kehittämissuunnitelman keväällä 2006. Seuranta- ja arviointikeskustelu tullaan käymään saman vuoden syksyllä.

2 Tietotekniikan koulutusohjelman ristiinarviointi arviointiteemoittain

2.1 Tietotekniikan koulutusohjelman kuvaus

Arvioinnin kohteena oleva tietotekniikan koulutusohjelma on osa Jyväskylän ammattikorkeakoulun Informaatioteknologian instituutin toimintaa. Informaatioteknologian instituutti on muodostettu omaksi yksikökseen 1.8.1999, jolloin se erotettiin Tekniikan ja liikenteen yksiköstä. Opiskelijoita yksikössä on noin 1 000 ja henkilöstöä on noin 60. Informaatioteknologian instituutti toimii uusissa toimitiloissa Jyväskylän Lutakossa, IT-Dynamossa. Uutena oppimisympäristönä IT-Dynamo kytkeytyy Lutakon alueella sijaitsevaan tietoteolliseen keskittymään Jyväskylän seudulla.

Tietotekniikan koulutusohjelman laajuus on 240 opintopistettä ja kesto siten neljä vuotta. Koulutusohjelmassa on arviointihetkellä neljä suuntautumisvaihtoehtoa: automaatiotekniikka, elektroniikka, ohjelmointitekniikka ja tietoverkkotekniikka. Näistä muodostetaan syksystä 2006 alkaen itsenäiset koulutusohjelmat. Tällä hetkellä koulutusohjelmassa on 143 aloituspaikkaa vuosittain ja vuonna 2004 ensisijaisia hakijoita oli 330.

Koulutusohjelma rakentuu pääasiallisesti siten, että ensimmäisille lukuvuosille on koottu vahva perusopintojen kokonaisuus ja ammattiaineiden opiskelu painottuu opiskelun loppupuoliskoon. Tosin opiskelijoiden motivoimiseksi yksikkö on siirtänyt joitakin ammattiaineita jo koulutusohjelman alkuun. Tällöin kyseessä ovat olleet opintojaksot, joissa ei ole merkittäviä esitietovaatimuksia.

Oppimismenetelmät perustuvat pääsääntöisesti luentoihin ja laboratorioharjoituksiin. Koulutusohjelmassa on myös kokeiltu PBL-menetelmää. Koulutuksen edetessä opintoihin kuuluu työharjoittelu viimeiselle lukuvuodelle, mutta käytännössä harjoittelu ajoittuu myös kesäajalle. Työharjoitteluprosessia on kehitetty ja harjoittelun ohjaus on keskitetty harjoitteluinsinöörille. Harjoittelun lisäksi opiskelijoiden työelämäkontakteja tukevat opintojen aikana tehdyt projektityöt sekä opintojen loppuun ajoittuva opinnäytetyö.

2.2 Tietotekniikan koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelu

2.2.1 Ammattikorkeakoulun yhteiset linjaukset (strategiat) koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelun ohjaajiin

Itsearviointiraportin mukaan Jyväskylän ammattikorkeakoulun strategiat ja toimintapolitiikat muodostavat lähtökohdan tietotekniikan koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelulle. Ammattikorkeakoulun ohjeiden mukaisten suunnittelukokousten merkitys on tunnistettu strategian välittämisessä. Myös BSC-mittariston tuottamia tuloksia käytetään toiminnan ohjauksessa. Yksikön suunnittelukokouksissa tavoite- ja tulosopimusta käsiteltäessä tarkastellaan myös BSC-mittariston tuloksia. Arviointihaastatteluissa tuli selkeästi esiin, että konsernin strategiat ja toimintapolitiikat on johdon tasolla sisäistetty. Sen sijaan henkilöstö- ja opiskelijatasolla kyseisten toimintaa ohjaavien linjausten tunteminen oli heikompaa. Opettajat totesivat koulutusohjelman suunnitteluun ja toteutukseen vaikuttavien strategisten linjausten tuovan hektisyyttä ja muutospaineita kuten esimerkiksi ECTS-järjestelmään siirtymisen.

Toiminnan painottuminen Keski-Suomen alueen kehitystyöhön näkyy Informaatioteknologian instituutin neuvottelukunnassa, jossa on edustajia kuudesta alueella toimivasta yrityksestä. Puolet edellä mainituista yrityksistä on kansainvälisiä yrityksiä, jotka toimivat Keski-Suomessa. Neuvottelukunnassa on edustus kaikilta koulutusohjelman painopistealueilta, joskin edustus on yksittäisten henkilöiden varassa. Myös tutkimus- ja kehitystoiminnan yritysyhteistyökumppanit haetaan pääsääntöisesti Keski-Suomen alueelta.

Vahva alueellinen painotus saattaa jättää kansallisen ja kansainvälisen kehityksen seurannan liian vähälle huomiolle koulutusohjelman kehittämisessä. Alueelliselta tasolta saatava tieto ei välttämättä riitä turvaamaan koulutusohjelman kilpailukykyä laajemmassa kontekstissa. Kansainvälisyys ja tietotekniikan koulutusohjelman kansainväliset kriteerit on tosin otettu huomioon koulutusohjelman suunnittelussa Jyväskylän ammattikorkeakoulun strategioiden mukaisesti.

Vahva sitoutuminen aluekehitystyöhön ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun strategioiden toteuttamiseen on koulutusohjelman vahvuus. Tarve strategioiden konkretisoimiseen on kuitenkin ilmeinen, jotta koko henkilöstö ja opiskelijat voisivat ottaa strategiat nykyistä paremmin huomioon päivittäisessä toiminnassaan. Myös kansainvälisen ja kansallisen kehityk-

sen ennakointi sekä sen pohjalta tehtäviä johtopäätöksiä tulee huomioida alueellisen näkökulman rinnalla koulutusohjelman suunnittelussa.

2.2.2 Yksikön omat toimintasuunnitelmat suunnittelun ohjaajina

Yksikön koulutuksen painopistealueet, automaatiotekniikka, elektroniikka, ohjelmointitekniikka ja tietoverkkotekniikka, on johdettu työelämän tarpeista. Lisäksi kullakin painopistealueella on tarkemmin määritelty, mihin koulutuksessa suuntaudutaan. Itsearviointiraportin mukaan painopistealueiden valinta perustuu Keski-Suomen alueen yritysten tarpeiden analysointiin, neuvottelukunnalta saatuun palautteeseen ja Jyväskylän yliopiston informaatioteknologian tiedekunnan kanssa käytyihin yhteistyöneuvotteluihin. Arviointivierailun aikana johto kuitenkin totesi, että toiminta on ollut liian jyväskyläkeskeistä. Uusia hankkeita aloitettaessa on toimintaa pyritty laajentamaan myös maakunnan reuna-alueille. Koulutusohjelman painopistealueita valittaessa ei ilmeisesti ole tehty yhteistyötä muiden ammattikorkeakoulujen kanssa, sillä yhteistyö on keskittynyt lähinnä projekteihin. Johdon haastattelussa kävi ilmi, että neuvottelukunta on sitoutunut toimintaan. Neuvottelukunta on tehnyt jopa yksittäisiin opintojaksoihin liittyviä suosituksia. Neuvottelukunnan työ koettiin kaukaiseksi yksittäisen opettajan toiminnan kannalta.

Arviointivierailulla yksikön johto ilmoitti olevansa vahvasti sitoutunut Jyväskylän ammattikorkeakoulun konsernistrategian toteutukseen. Informaatioteknologian instituutti on ammattikorkeakoulun kiinteä osa ja yksikössä toimitaan Jyväskylän ammattikorkeakoulun strategioiden mukaan. Yksikön omat strategiat tyypistyvät itsearviointiraportissa koulutusohjelman painopistealueiden valintaan. Mistään ei käynyt ilmi, että Informaatioteknologian instituutilla olisi konsernitason strategiaa täsmentäviä tai täydentäviä yksikkötason strategioita, joissa olisi asetettu ICT-toimialaan tai tieto- ja viestintäklusteriin liittyviä tavoitteita. Johdon haastattelussa ilmeni, että tiimeillä on omia strategioita, mutta Jyväskylän ammattikorkeakoulun strategiat eivät enää näy kirkkaasti tiimitasolla. Tiimitasolla strategioita pyritään hahmottamaan kompetenssinäkökulmasta. Yksilötasolla tietoisuus ja käsitys konsernin, yksikön, koulutusohjelman ja tiimin strategioista vaihtelee.

Koulutuksen vahvuutena on, että painopistevalinnat pohjautuvat selkeästi työelämän ja alueellisten tarpeiden huomioimiseen. Lisäksi yksikön keskusteluja yliopiston kanssa voidaan pitää edistyksellisenä toimintamuotona.

Kehittämishaasteena yksikkötason strategiatyössä näyttäisi olevan se, että strategiat jäävät pohdittavaksi ainoastaan johtoryhmätasolle, opettajatasolla strategioiden hahmottaminen on heikompa. Lisäksi arviointiryhmän näkökulmasta yksikön strategian hahmottuessa vain painopistealueina kytkentä toimialaan jää löyhäksi.

2.2.3 Koulutuksen kansainvälisen kilpailukyvyyn kehittämisen koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelussa

Opetussuunnitelmaa kehitettäessä on otettu huomioon alan koulutuksen kansainväliset kriteerit. Eurooppalaisista ja yhdysvaltalaisista koulutus-kriteereistä on valittu kolmen yhdysvaltalaisen organisaation ABET:n (Accreditation Board for Engineering and Technology) kriteeristö sekä ACM:n (Association for Computing Machinery) ja IEEE:n (Institute of Electrical and Electronics Engineers) yhteinen kriteeristö. ACM on yhdysvaltalainen tietotekniikan ammattilaisten järjestö ja IEEE sähköalan insinöörien järjestö. Kriteerien hyödyntäminen näkyy nykyisessä koulutusohjelmassa muun muassa siten, että matematiikan määrää on lisätty opintosuunnitelmiin ja ohjelmointitekniikan suuntautumisvaihtoehdon opetussuunnitelmaan sisältyy ACM:n ydinosaamismäärittelyn mukaiset opintojaksot. Johdon haastattelussa kävi lisäksi ilmi, että johdon rooli on keskeinen alan kansainvälisen kehityksen seuraamisessa. Yksikön johtaja ja koulutuspäällikkö seuraavat tiettyjä kansainvälisiä foorumeita ja julkaisuja, ja tietoja käsitellään yksikön johtoryhmässä.

Tietotekniikan koulutusohjelmassa on kohtalaisesti englanninkielistä opetusta ja vaihto-opiskelijoita. Tämä opetus tapahtuu lähinnä ohjelmointi- ja tietoverkkotekniikan alueilla. Kansainvälinen liikkuvuus perustuu pääasiassa yhteistyöhön singaporelaisen Ngee Ann Polytechnicin ja usean uuden EU-maan korkeakoulun kanssa. Myös henkilöstöllä on kansainvälisiä yhteyksiä, joista keskeisenä mainittiin yhteistyö Aasian suuntaan. Toimintaa ollaan suuntaamassa myös uusiin EU-jäsenmai-hin.

Koulutuksen kansainvälisten kriteeristöjen hyödyntäminen opetus-suunnitelmatyössä tasapainottaa onnistuneesti strategiatyön yhteydessä todettua vahvaa alueellista painotusta. Englanninkielisen opetuksen tarjonnan, kansainvälisen verkoston sekä opiskelijavaihtomahdollisuuksien laajentaminen vahvistaisi kansainvälisesti kilpailukykyisen tietotekniikan koulutuksen kehittämistä.

2.2.4 Koulutusohjelman toiminta tavoitteiden päivittämisessä ja tulevaisuuden työelämän vaatimusten mukaisuuden varmistamisessa

Neuvottelukunnan hyödyntäminen tarjoaa hyvän pohjan suunnitella koulutusohjelma työelämän tulevaisuuden vaatimusten mukaiseksi. Koulutuksen rakenneratkaisut mahdollistavat sisältöjen muokkaamisen työelämän ajankohtaisten tarpeiden mukaan opiskelun loppuvaiheessa. Näin voidaan huomioida alan nopea muuttuvuus koulutusohjelman sisältöjen päivittämisessä.

Suuntautumisvaihtoehtokohtaisten asiantuntijaryhmien toiminnan aloittamisen tavoitteena on vastata entistä paremmin tulevaisuuden työelämän osaamisvaatimukseen. Asiantuntijaryhmät ovat uusi toimintamuoto, josta saatuja kokemuksia pidettiin lupaavina. Asiantuntijaryhmien toiminta on kuitenkin saanut hyvin erilaisia muotoja eri suuntautumisvaihtoehtoissa.

Henkilöstö toi haastattelussa esiin opettajien omien työelämäverkostojen merkityksen koulutusohjelman sisältöjen ajan tasalla pitämisessä. Henkilökohtaisten verkostojen laajuus ja tiiviys vaihtelee suuresti eri opettajien kesken. Projekteihin osallistuminen ja harjoittelun ohjauksessa kertyvän tiedon välittäminen nähtiin keinoiksi saada työelämä tietoa koulutukseen. Opettajat painottivat yksilön omaa roolia alan jatkuvan muutoksen seurannassa eli pitäisi osata ennustaa ja katsoa tulevaisuuteen eikä pelkästään reagoida muutokseen.

Ennakointitietoa kerätään sekä kansallisesti että kansainvälisesti mutta määriteltyä omaa ennakointijärjestelmää yksikössä ei ole. Koulutusohjelman ajan tasalla pitämisessä luotetaan edellä mainituista yhteyksistä kertyvään tietoon. Yksikössä on näyttöä uusien ennakointimenetelmien innovoinnista, kuten asiantuntijaryhmien käyttöönotosta, mutta ennakoinnista näyttää toistaiseksi puuttuvan systematiikka ja siihen nojautuva dokumentointi. Asiantuntijaryhmien työskentelyä voitaisiin tehostaa sopimalla yhteiset tavoitteet ryhmien toiminnalle.

2.2.5 Koulutusohjelman opetussuunnitelmien laadinta

Itsearviointiraportin ja haastattelujen perusteella vaikuttaa siltä, että koulutusohjelman opetussuunnitelman pohjana on johdonmukainen ja laajapohjainen suunnittelu, joka nojaa aikaisemmin mainittuihin kriteeristöihin. Koulutuspäälliköllä on itsenäinen ja vastuullinen rooli koulutusohjelman ajan tasalla pitämisessä. Itsearviointiraportin mukaan koulu-

tuspäällikkö laatii esityksen koulutusohjelman rungosta, joka työstetään lopulliseen muotoon koulutusyksikön johtoryhmässä. Koulutuspäällikkö vastaa myös perusopintojen suunnittelusta koulutuksen ensimmäisen puolentoista vuoden aikana, jonka jälkeen suuntautumisvaihtoehtojen opintojen suunnittelusta vastaavat koulutusvastaavat. Suuntautumisvaihtoehtojen opintojen suunnitteluun osallistuvat kaikki suuntautumisvaihtoehtojen opettajat. Opintojaksojen suunnittelusta ja toteutuksesta vastuu on opintojakson vastuuopettajalla.

Itsearviointiraportissa ei tarkastella opiskelijoiden osuutta opetussuunnitelmien kehittämisessä. Arviointivierailulla arviointiryhmälle muodostui käsitys, että opiskelijoiden osuus opetussuunnitelman uudistamisessa jää vähäiseksi. Opiskelijoilla ei oman kertomansa mukaan ole edustusta ryhmissä, joissa opetussuunnitelmia ja niiden toteutusta suunnitellaan. Opiskelijoiden näkemys välittyy opetussuunnitelmatyöhön lähinnä opintojaksopalautteen kautta.

2.2.6 Opetussuunnitelman toteutussuunnitelmien laadinta

Opiskelijat ilmaisivat haastattelussa turhautumisensa alkuvaiheen opintoihin. Suuntautumisvaihtoehtojen mukaisia aineopintoja olisi kaivattu enemmän alkuun. Sen sijaan itsearviointiraportissa todetaan, että opintojen alkuvaiheeseen on sijoitettu sen tyyppisiä tekniikan opintoja, joilla ei ole laajoja esitietovaatimuksia.

Opintojen valinnaisuus painottuu opiskelun loppupuolelle. Tämä mahdollistaa sen, että voidaan reagoida nopeasti muuttuviin työelämän tarpeisiin uusilla ajanmukaisilla opintojaksoilla. Itsearviointiraportin mukaan suuntautumisvaihtoehtojen yksityiskohtaisessa suunnittelussa otetaan huomioon opiskelijoiden toiveet. Ennen toteutuksen suunnittelua toisen vuosikurssin opiskelijoille tehdään kysely, jolla kootaan opiskelijoilta tietoa valinnoista, joita he aikovat tehdä. Opintojen loppuvaiheen muutokset ovat aiheuttaneet erityisjärjestelyjä, kun opiskelijan opintosuunnitelmaan merkittyä opintojaksoa ei olekaan enää opetussuunnitelman muututtua toteutettu.

Opiskelijoiden motivaation säilymisen kannalta opintojen alku- ja loppuvaiheen sisältöjä on ehkä tarpeen jäsentää uudelleen.

2.2.7 Opintokokonaisuuksien ja opintojaksojen suunnittelu

Itsearviointiraportin mukaan koulutuksen suunnittelu perustuu työelä-

mäyhteistyön tuottamiin tietoihin koulutustarpeista. Opintokokonaisuuksien tavoitteet määritellään kompetensseina. Opintokokonaisuudet suunnitellaan yksityiskohtaisesti tiimeissä. Tämä tarjoaa mahdollisuuksia opintojaksojen monipuoliseen kehittämiseen. Tiimien sisällä keskustellaan opetuksen sisällöistä ja opintojaksoja synkronoidaan lähes viikoittain.

Henkilöstö totesi arviointikeskustelussa, että tiimeissä käydään jatkuvasti keskustelua siitä, mitä valmistuvan insinöörin on syytä osata. Kompetenssien sijaan puhutaan esimerkiksi ”keihäänkärjistä”. Opintokokonaisuudet kiinnitetään näihin tärkeinä pidettyihin osaamisiin. Opintokokonaisuuksien vastuupettajat vastaavat sisällön suunnittelusta ja sisällöstä keskustellaan lähiaineiden edustajien kanssa. Vaikka tiimeissä käydään keskustelua opintojen sisällöstä, vastuu opintojaksoista on pitkälti yksittäisillä opettajilla. Myös opitun arviointi perustuu opettajien subjektiivisiin arviointikriteereihin.

Arviointivierailulla kävi ilmi, että Jyväskylän ammattikorkeakoulun strategioihin ei suoranaisesti kiinnitetä huomiota opintokokonaisuuksia ja -jaksoja suunniteltaessa. Jyväskylän ammattikorkeakoulun strategioiden oletetaan vaikuttavan toimintaan johdon toimien välityksellä. Koulutusyksikössä on käyty yhteistä keskustelua esimerkiksi Jyväskylän ammattikorkeakoulun BSC-mittareista, mutta esimerkiksi verkko-opintojen tavoitetaso on edelleen saavuttamatta. Henkilöstö totesi keskusteluissa koulutusohjelman muutosvauhdin olevan liiankin kiivaan, ja tämän oletettiin johtuvan osin myös Jyväskylän ammattikorkeakoulun strategioista.

Arviointiryhmän havaintojen mukaan koulutusohjelman tavoitteet – kompetenssien määrittelyt ja opetusmenetelmällinen monimuotoisuus – eivät kaikilta osin toiminnallistu opintokokonaisuuksien ja opintojaksojen suunnittelussa.

2.3 Tietotekniikan koulutusohjelman opetuksen toteutus

2.3.1 Opetuksen toteuttamista ohjaavat peruslinjaukset

Opetuksen käytännön toteuttaminen perustuu Jyväskylän ammattikorkeakoulun sisäisessä hallituksessa hyväksytyyn opetussuunnitelmaan, jonka pohjalta tehdään toteutussuunnitelma. Konsernin toiminnanohjauskäsikirjaa täydentävä yksikön oma laatukäsikirja ohjaa opetuksen toteuttamista.

Opetuksen keskeiseksi pedagogiseksi tavoitteeksi on muodostunut teorian ja käytännön laboratoriotöiden ja harjoitusten mahdollisimman joustava ja tarkoituksenmukainen yhdistäminen. Käytännön insinööritaitojen opettaminen on huomioitu laboratorioympäristöä suunniteltaessa, ja ryhmäkoot määräytyvät tilojen mukaan. Opettajat kuitenkin pitävät ryhmäkokoja suurina. Johdon mukaan opettajat saavat valita käyttämänsä oppimismenetelmät ja opettajat pitävät tätä hyvänä.

Opetuksessa on käytetty luentojen ja laboratoriotöiden lisäksi muun muassa projekti- ja ongelmaperusteisia oppimismenetelmiä sekä jossakin määrin verkko-opintoja. Itsearviointiraportin mukaan suuren opiskelijamäärän johdosta ongelmaperusteisen menetelmän laajempi käyttö ei ole perusteltua.

Ongelmaperusteinen oppimismenetelmä voidaan ottaa uudelleen käyttöön, kun suuntautumisvaihtoehdot muutetaan koulutusohjelmiksi. Haastattelussa opettajat totesivat menetelmän olevan helpommin hallittavissa pienemmällä joukolla ja toisaalta myös ajan tehneen tehtävänsä menetelmän soveltamiseen.

Koulutusohjelmaan sisältyy englanninkielistä opetusta, mikä mahdollistaa ulkomaisten vaihto-opiskelijoiden osallistumisen koulutusohjelman opintoihin. Samalla koulutusohjelman omat opiskelijat saavat kokemusta vieraalla kielellä opiskelusta. Tämä opetus tapahtuu lähinnä ohjelmointi- ja tietoverkkotekniikan suuntautumisvaihtoehdoissa.

Arviointivierailun aikana opiskelijat totesivat, että he olivat käyttäneet opinnoissaan englanninkielistä materiaalia ja suorittaneet yksittäisiä englanninkielisiä opintojaksoja. Opiskelijat olivat tyytyväisiä englanninkielisen opetuksen määrään ja laatuun. Myös mahdollisuutta kansainväliseen vaihtoon osallistumiseen oli tarjottu. Lisäksi he totesivat voineensa suorittaa opintoja joustavasti muun muassa tenttimällä ja verkko-opintoina.

Koulutusohjelman kannattaa harkita käytettävien oppimismenetelmien yhteisistä periaatteista sopimista opiskelijan oppimisprosessin helpottamiseksi sekä pedagogisien menetelmien koordinointia koulutusohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi.

2.3.2 Opiskelijälähtöisyys opetuksen toteutuksessa

Itsearviointiraportin mukaan opiskelijat saavat ohjausta henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPSin) tekemiseen ryhmissä ja tarvittaessa myös henkilökohtaisesti. Suunnitelmaa päivitetään opiskelun edetessä.

Työelämäyhteyksien kannalta opiskelijan oppimista tukevat yrityskäynnit, työelämäprojektit, harjoittelu ja opinnäytetyö.

Opiskelijat hankkivat harjoittelupaikan omatoimisesti, ja paikan hyväksymisestä harjoitteluun sopivaksi päättää harjoitteluinsinööri. Lähes kaikki opinnäytetyöt tehdään teollisuuteen, mikä on merkittävin opiskelijoiden mahdollisuus luoda sellainen yhteys työelämään, joka voi jatkua myös työpaikkana tutkinnon suorittamisen jälkeen.

Arviointivierailun aikana opiskelijat kertoivat saaneensa riittävästi ohjausta opintojen alkuvaiheessa ja sen jälkeen halutessaan. He myös totesivat saaneensa uraohjausta suuntautumisvaihtoehdon vastuunopettajalta. Merkittävää on, ettei yhdelläkään haastatelluista opiskelijoista ollut ajantasaista HOPSia. Myöskään siirto-opiskelijana koulutusohjelmaan hyväksytyille opiskelijalle ei ollut toistaiseksi laadittu hyväksyttyä opintosuunnitelmaa.

Opiskelijat kaipasivat kuitenkin lisäohjausta koulutusohjelman toimesta insinöörin perusvalmiuksiin liittyvien opintojen ajallaan suorittamiseen ja opintojen loppuvaiheessa opiskelun loppuunsaattamiseen. Opiskelijoiden kertoman mukaan opintojen alkuun sijoitetut matematiikan ja fysiikan opinnot jäävät helposti ”roikkumaan”. Sekä henkilöstön että opiskelijoiden haastattelussa kävi ilmi, että systemaattisen harjoittelupaikkaverkoston luominen olisi tarpeellista. Opiskelijat totesivat harjoittelun ohjauksen kehittyneen viime aikoina merkittävästi. Suurin osa opiskelijoista tekee opinnäytetyön siihen yritykseen, jossa suoritti harjoittelun.

Itsearviointiraportin mukaan vain sähkötekniikan ensimmäisen vuosikurssin ammatillista väylää tuleville opiskelijoille tehdään testi heidän osaamisestaan. Korvaavuuksien hakemiseen on olemassa sovitut käytänteet. Vierailun aikana sekä henkilöstö että opiskelijat kertoivat, että aikaisemman opitun tunnistamiseen ja tunnustamiseen ei ole yhtenäistä käytäntöä vaan opiskelijat voivat sopia asiasta opettajakohtaisesti.

Arviointiryhmän johtopäätöksenä voidaan todeta, että koulutusohjelman on hyvä painottaa enemmän opiskelijan omaa vastuuta HOPSin teossa ja erityisesti tehostaa siirto-opiskelijoiden HOPS-ohjausta. Erittäinä kehittämishaasteina ovat aikaisemman opitun tunnistamisen ja tunnustamisen yhtenäisen käytännön luominen ja systemaattisen harjoittelupaikkaverkoston rakentaminen.

2.3.3 Työelämäyhteydet ja koulutusohjelman tutkimus- ja kehitystoiminnan hyödyntäminen opiskelijan oppimisessa

Itsearviointiraportin mukaan Informaatioteknologian instituutissa työskentelee lukuvuosittain 10–15 sivutoimista opettajaa lähinnä ICT-alan ammattiaineiden opettajina. Näin saadaan työelämästä mahdollisimman ajan tasalla oleva tieto opetukseen. Opiskelijat osallistuvat myös Informaatioteknologian instituutin tutkimus- ja kehityshankkeiden toteutukseen, jolloin he pääsevät mukaan todellisiin projekteihin. Informaatioteknologian instituutin palveluksessa olevista tutkimus- ja kehitystoimintaan osallistuvista henkilöistä osa on toiminut myös opettajana muun muassa elektroniikan suuntautumisvaihtoehdon opinnoissa. Toisaalta automaatiotekniikan, ohjelmoinnin ja tietoverkko-tekniikan opettajia on mukana tutkimus- ja kehityshankkeissa, jolloin he saavat alan uusinta tietoa suoraan opetukseen sovellettavaksi. IT-instituutin opettajien osallistuminen tutkimus- ja kehityshankkeisiin on ollut korkealla tasolla tutkimus- ja kehitystoiminnan alusta alkaen.

Arviointivierailun aikana johto totesi Virtuaalitehdas-projektin olleen useamman vuoden hanke, jonka tuloksia ovat esimerkiksi elektronisen tuotteen suunnitteluprosessin tuotteistaminen. Projekti muutti elektroniikan opetuskäytänteitä. Projektin perusteella tuotettuja opintojaksoja ovat muun muassa piirilevysuunnittelu ja EMC-testaus (Electro Magnetic Compliance).

Opiskelijat kertoivat, että osassa opintoja tehdään yritys yhteistyötä, esimerkiksi yritys vierailuja. Opiskelijat kokivat sivutoimisten opettajien käytön hyvänä, koska työelämätietous tulee suodattamattomana opiskeluun. Myös muiden opettajien työelämätuntemus koettiin hyväksi. Johdon mukaan sivutoimisten opettajien kanssa käytävistä keskusteluista saadaan palautetta työelämän tarpeista. Arviointivierailun aikana kävi ilmi, että harjoittelun ohjaus on siirtynyt opettajilta harjoitteluinsinöö-rille. Muutetun käytänteen johdosta opettajien yhteys ei tältä osin säily työelämään, mistä johtuen arviointiryhmälle muodostui huoli opetushenkilökunnan työelämäyhteyksien säilymisestä ja kehittymisestä. Varsinkin tässä tilanteessa kehittämishaasteena on opiskelun ja tutkimus- ja kehitystoiminnan yhä vankempi yhteen sovittaminen käyttäen esimerkiksi projektioppimisen menetelmää.

2.3.4 Koulutusyksiköiden ja -ohjelmien välinen yhteistyö

Itsearviointiraportin mukaan henkilöstöressurssien jakaminen tekniikan ja liikenteen yksikön kanssa on toiminut jo useita vuosia. Yhteisiä opintojaksoja on ollut tarjonnassa vuosittain. Yhteistyö samassa raketuksessa toimivan tietojenkäsittelyn koulutusohjelman kanssa on rajoittunut vähäiseksi, vaikka yhteisiä opintojaksoja on ollut tavoitteena suunnitella. Informaatioteknologian instituutin toisen koulutusohjelman eli mediatekniikan koulutusohjelman kanssa on yhteisiä opintokokonaisuuksia ja opintojaksoja erityisesti ohjelmointitekniikan suuntautumisvaihtoehdossa.

Arviointivierailun aikana sekä johdon että henkilöstön haastatteluissa kävi ilmi, että konkreettinen yhteistyö tietojenkäsittelyn koulutusohjelman kanssa on jäänyt keskusteluasteelle, mutta hyvä tahto ja henkinen valmius yhteistyöhön ovat olemassa. Konkreettisen yhteistyön esteenä nähtiin resurssipula ja ryhmäkoot. Esimerkkinä alkavasta yhteistyöstä muiden yksiköiden kanssa johto nosti esille myös sosiaali- ja terveystieteiden kanssa tehtävän yhteistyön.

Suuntautumisvaihtoehtojen muuttuessa koulutusohjelmiksi kehittämishaasteena on yhteisten opintojaksojen suunnittelu. Tämä tuo joustavuutta opintojen ajoitukseen ja opintovalintoihin. Arviointiryhmän mielestä yhteistyö helpottaa myös resurssi- ja ryhmäkokokysymyksissä.

2.3.5 Opettajien yhteistyö opetuksen toteuttamisessa

Arviointivierailun aikana kävi ilmi, että opettajien välistä yhteistyötä ei ole käytännössä saatu paljoakaan aikaiseksi. Henkinen valmius on keskustelujen mukaan kuitenkin jo saavutettu. Itsearviointiraportin mukaan joissakin opintojaksoissa käytetään useampaa opettajaa, esimerkiksi peliohjelmoinnin ja matematiikan yhdistäminen sekä englannin integroiminen eräisiin ammattiaineopintojaksoihin. Henkilöstö toi haastattelussaan esiin tiimikeskustelut ja niissä tapahtuvan ajatusten vaihdon sekä lähiaineiden opettajien kanssa tehtävän yhteistyön, mikä viittaa opintojaksojen rajapintojen hallintaan mutta syvempi yhteistyö ja laajempien kokonaisuuksien luominen jää puuttumaan.

Opettajien yhteistyö sekä yksikön sisällä että muiden yksiköiden kesken vaikuttaa vähäiseltä. Arviointiryhmän johtopäätös on, että opettajien yhteistyöhön olisi hyvä kehittää jonkinlainen systemaattinen menettely.

2.3.6 Opintojaksojen toteutuksen ajoitus

Koulutuspäällikkö koordinoi koulutusohjelman ajoitusta. Itsearviointiin mukaan ajoitus perustuu opetussuunnitelmaan, opintojaksojen sisältöjen pohjatietovaatimukseen ja ammattiaineiden tarjoamiseen jo opintojen alkuvaiheessa. Tavoitteena on ajoittaa uusinta tietoa sisältävät opintojaksot opintojen loppuvaiheeseen, jolloin ne palvelevat parhaiten työelämään siirtyviä opiskelijoita ja työelämän tiedon uudistamista.

Itsearviointiraportissa kerrotaan, että opintojaksojen ajoitusta saateen joutua siirtämään opettajien työkuorman tasaamiseksi. Koulutuspäällikkö neuvottelee muutoksista koulutusvastaavien ja asianomaisten opettajien kanssa. Arviointivierailun aikana opiskelijat kertoivat, että opintojaksojen kuormittavuus vaihtelee ja tähän onkin hyvä kiinnittää jatkossa huomiota.

2.4 Tietotekniikan koulutusohjelman tulokset ja opiskelijoiden oppiminen

2.4.1 Koulutusohjelman tavoitteiden ja opetussuunnitelman toteutumisen arviointi ja varmistaminen

Itsearviointiraportin mukaan koulutusohjelma mieltää koulutusohjelman tavoitteiden toteutumisen tulevan osoitetuksi pääosin opiskelijoiden työllistymisen eli lopputuloksen kautta. Työllistyminen ei kuitenkaan sinänsä kerro koulutusohjelman tavoitteiden tai opetussuunnitelman toteutumisesta. Se on herkkä esimerkiksi alan suhdannevaihteluille. Arviointivierailulla koulutusohjelman johto tunnisti työllistymisen lisäksi myös muita koulutusohjelman tavoitteiden toteutumisen seuranta- ja arviointimenettelyjä, kuten alueen työnantajilta tulevan palautetiedon. Työelämäyhteyksien avulla arvioidaan sitä, miten koulutuksen sisällöt vastaavat työelämän tarvetta.

Arviointimekanismeja koulutusprosessin aikaiselle koulutusohjelman tavoitteiden tai opetussuunnitelman toteutumiseksi ei ole tai niitä ei tunnisteta. ASIOLta satunnaisesti poimittujen opiskelijoiden 12 kpl arvosanojen keskiarvot kertovat koulutusohjelman opintojaksojen tavoitteiden täyttyvän keskimäärin tyydyttävästi (2S opiskelijat k.a.=2,5–3,4; 3S opiskelijat k.a.=2,4–2,6; 4S k.a.=opiskelijat 1,5–2,3). Opintojaksojen päätyttyä tehtävien palautekyselyjen tuloksia hyödynnetään koko koulutusohjelmaa kehitettäessä.

Itsearviointiraportissa todetaan harjoittelun ja opinnäytetöiden yhteydessä saatavan palautetta opiskelijoiden osaamistasosta suoraan työnantajilta opettajille. Arviointivierailulla henkilöstön edustajat kuvaavat tätä prosessia seuraavasti: ”Selkein palaute tulee työllistymisestä. Työelämäkontakteista ammattiaineen opettajat saavat palautetietoa, kuten esimerkiksi palautteen siitä, että opiskelijat osaa tai ei osaa tiettyä juttua.”

Arviointivierailun aikana nousi esiin harjoitteluinsinöörin merkittävä rooli sekä harjoittelun ohjauksessa että työelämäpalautteen keräämisessä ja työelämäyhteistyön kehittämisessä. Koulutusohjelman kokonaiskehittämiseen riippuu suuresti siitä, miten tämä palautetieto siirtyy koulutusohjelmalle. Harjoitteluinsinööri tuo palautetta koulutusvastaaville ja johdolle, mutta tämän toiminnan systemaattisuus ja kytkeytyminen esimerkiksi TATU-prosessiin koko koulutusohjelman harjoittelukäytäntöiden kehittämisen näkökulmasta ei tullut esiin. Lisäksi jäi epäselväksi, kuinka hyvin yksi henkilö pystyy tulkitsemaan laajaa palautekokonaisuutta ja tuomaan kunkin suuntautumisvaihtoehdon kannalta oleellimmat asiat koulutusohjelman kehittämiseen

Itsearvioinnin ja arviointivierailun perusteella voidaan todeta, että koulutusohjelmassa seurataan sen tavoitteiden toteutumista työllistymisen avulla. Sen sijaan opetussuunnitelman tavoitteiden toteutumisen laadullisen seurannan (osaamisen tasot ja sisällöt) menettelytapojen kehittäminen vaatisi vielä lisähuomiota sen systemoinnin näkökulmasta.

2.4.2 Työelämän osallistuminen koulutusohjelman toteutuksen ja sen tulosten arviointiin

Itsearviointiraportissa kuvataan työelämän osallistuvan koulutusohjelman toteutuksen arviointiin sivutoimisten opettajien, harjoittelu- ja opinnäytetyöpaikkojen sekä neuvottelukuntatyöskentelyn muodossa. Arviointivierailulla henkilöstö kuvasi sivutoimisten opettajien kanssa käytävien keskustelujen siitä, mitä opetussisältö on ja mitä sisällön tulee olla. Opiskelijat kokivat sivutoimiset opettajat relevantteina työelämä tiedon tuojina. Harjoittelun ja opinnäytetyöpaikkojen palautteen hyödyntämismekanisminä kuvattiin tiimipalaverit, joissa keskustellaan saadusta palautteista. Näin kaikki opettajat voivat miettiä koskettaako kyseinen palaute omaa opintojaksoa. Tiimissä on voitu esimerkiksi lisätä opintojakson resursseja ja siten on saatu aikaan kehitystä.

2.4.3 Opintojaksojen toteutuksen arviointi

Kaikista opintojaksoista tehdään opintojakson päätyttyä palautekysely, jossa kysytään opiskelijan arviota sekä opintojakson opetuksesta että opiskelijan omaa arviota oppimisesta. Arviointikohteina ovat opiskelumateriaalin tuki oppimiselle, opettajan käyttämät menetelmät ja opettajan asiantuntemus sekä yleisarvio opintojakson toteutuksesta. Arvioinnit kootaan yhteen koulutuspäällikölle ja yksikön lautupäällikölle. Palaute saadaan kerättyä käytännössä noin 50–90 %:lta opintojakson opiskelijoista, mikäli käytetään palautelomakkeita. Aikaisemmin on kokeiltu sähköistä opintojaksopalautejärjestelmää, mutta tällöin vastausaktiivisuus vaihteli laajemmin ja vastauksia saatiin noin 10–80 %:lta opintojakson opiskelijoista. Palautteen keräävät opettajat, sillä opiskelijat eivät ole halunneet ottaa vastuuta palautteen keräämisestä. Välipalautte on otettu tänä syksyä käyttöön. Kyseessä on Jyväskylän ammattikorkeakoulun sisäisen ristiinarviointikäytännön välittämänä toisesta koulutusyksiköstä siirtynyt palautekäytäntö. Tämä opintojaksojen puoliväliin sijoittuva palautemuoto on sekä opettajista että opiskelijoista toimiva palautemenetely, jolla voi vaikuttaa välittömästi.

Koko Informaatioteknologian instituutin opintojaksopalauteiden keskiarvo on yksi Informaatioteknologian instituutin seurattava laatu mittari. Yksittäisten opintojaksojen palautteen keskiarvoa seurataan siten, että jos opetusta koskevien kysymysten opetusryhmän antama keskiarvon on pienempi kuin 2,5 (asteikko 1...5), asia otetaan laatuneuvostoon käsiteltäväksi. Laatuneuvostossa päätetään tällöin mahdollisista jatkotoimenpiteistä. Mikäli keskiarvo on pienempi kuin 2, kyseessä on laatu poikkeama, joka edellyttää kirjallista vastinetta ja korjaaviin toimenpiteisiin ryhtymistä.

Informaatioteknologian instituutissa on pyritty myös tiedottamaan opiskelijoille annetun palautteen käsittelystä. Haastattelussa henkilöstö kuvaa kertovansa esimerkiksi peruskurssin palautteen jatkokurssin alussa. Samoin edellisen toteutuksen palaute ja korjaavat toimenpiteet on esitelty opintojakson aloituskerralla. Informaatioteknologian instituutin laatu järjestelmän mukaisesti myös alle keskiarvorajan annetun palautteen käsittelystä tiedotetaan palautteen antajaa. Tämä dokumentoidaan. Yhteenvedona voidaan todeta, että opintojaksopalaute mekanismi on kattava ja toimiva käytäntö ja koulutusohjelmassa on herkkyyttä kehittää palautemekanismia koko ajan.

2.4.4 Koulutusohjelman opiskelijoiden oppimisen arviointi

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun mukaan oppimisen arviointi perustuu opintojakson alussa määriteltyihin ja opiskelijoille kerrottuihin arviointiperusteisiin (esim. lisäpisteet tai arvosanaa alentavat seikat). Arvioinnin lähtökohtana ovat opintojakson tavoitteet. Arviointimenetelmät vaihtelevat opintojaksokohtaisesti. Itsearviointiraportissa kuvataan useita eri menetelmiä arvioida opintojakson suoritusta tai osasuoritusta (tentti tai harjoitustyöt tai näiden yhdistelmä, projektioppiminen ja siihen liittyvää projektin arviointia, seminaariesitelmää, laboratoriotöitä tai oppimispäiväkirjaa, itsearviointi).

2.4.5 Arviointi- ja palautetiedon hyödyntäminen koulutusohjelman kehittämistyössä

Itsearviointiraportissa kuvataan opiskelijoiden työllistymisen seurannan vaikuttavan koulutusohjelman kehittämiseen strategisella tasolla. Samoin neuvottelukunnalta ja suuntautumisvaihtoehtoihin liittyviltä asiantuntijaryhmiltä saatavaa palautetta käytetään koulutuksen yleisten linjojen tarkennuksissa. Näiden linjausten pohjalta on valmisteltu yhden koulutusohjelman jakaminen neljäksi eri koulutusohjelmaksi.

Työelämältä muun muassa harjoittelun ja opinnäytetöiden yhteydessä suoraan saatua palautetta käytetään hyväksi opintojaksoja kehitettäessä, mutta menettelytavan systemaattisuudessa on edelleen kehitettävää. Itsearvioinnin ja arviointivierailun perustella opiskelijoiden antama palaute mielletään yksittäisiin opintojaksoihin liittyväksi eikä sitä nähdä koko koulutusohjelman kehittämisen välineenä. Opintojaksopalautetta käsitellään asiantuntijatiimeissä koulutuspäällikön saaman yhteenvedon pohjalta sekä opettajien kehityskeskusteluissa. Arviointivierailulla kävi ilmi lisäksi se, että koulutuspäällikkö hyödyntää ASIOssa olevia Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijapalautekyselyjä koulutusohjelman kehittämisessä sekä johtoryhmä- että tiimitasolla.

2.4.6 Koulutusohjelman kehittäminen

Tietotekniikan koulutusohjelma tullaan jakamaan neljäksi erilliseksi koulutusohjelmaksi. Tällä on tavoitteena saada opiskelijat jo hakuvaiheessa hakemaan heitä kiinnostavalle alueelle ja suunnata opintoja jo alusta alkaen kyseisen koulutusohjelman kannalta olennaisille tekniikan

alueille. Uudet koulutusohjelmat vastaavat nykyisiä suuntautumisvaihtoehtoja: automaatiotekniikka, elektroniikka, ohjelmistotekniikka ja tietotekniikka. Koska Suomessa ei ole tällä hetkellä tietoverkkotekniikan koulutusohjelmaa, uutta nimikettä ei saatu ottaa käyttöön. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että tietotekniikan koulutusohjelman sisältö tulee olemaan tietoverkkotekniikka. Arviointivierailun aikana tuotiin esiin, että tämä uudistus mahdollistaa monipuolisempien opetusmenetelmien, muun muassa PBL:n käyttöönoton. Lisäksi projektioppimista voitaisiin käyttää nykyistä laajemmin esimerkiksi ohjelmistotekniikan koulutusohjelmassa, johon tämä opiskelumuoto hyvin sopii.

Koulutusohjelmajaolla toivotaan saatavan lisää motivoituneita hakijoita siten, että myös hakijoiden yhteismäärä tulisi olemaan nykyistä suurempi. Nykyisen tietotekniikan koulutusohjelman hakijamäärät ovat olleet lievässä laskussa, mikä on johtunut todennäköisesti muun muassa sekä ICT-alan nousun taitumisesta että potentiaalisten hakijoiden määrän (pitkän matematiikan suorittaneiden) pienenemisestä.

2.5 Tietotekniikan koulutusohjelman toteuttamista tukevat palvelut ja tukitoimet

Jyväskylän ammattikorkeakoulu on keskittänyt kaikille yksiköille yhteisiä hallinnollisia toimintojaan hallintoyksikköön. Tavoitteena on ollut rutiinitöiden vähentäminen yksiköissä sekä asiantuntemuksen lisääminen, kun työntekijät voivat keskittyä oman osaamisalueensa tehtäviin. Kuitenkin osa tukipalveluista on edelleen tarkoituksenmukaista tuottaa ainakin osin koulutusyksiköissä. Tukipalvelujen tuotannossa on tavoitteena tuottaa palvelut mahdollisimman hyvin niin, että ne palvelevat koulutusyksiköiden toimintaa. Toisaalta myös koulutusyksiköiden on säädettävä rajapinnat tukipalvelujen kanssa siten, että tehokas yhteistyö on mahdollista.

Arviointiraportissaan yksikkö on tuonut julki odotuksia tukipalveluilta ja toteaa hyödyntävänsä niitä tarvitsemallaan tavalla. Myös arviointivierailun keskustelut tukivat tätä.

Informaatioteknologian instituutti on itsearvioinnin perusteella onnistunut erittäin hyvin muutamien tukipalvelujen kanssa tehtävässä yhteistyössä. Kirjasto nousee erityisesti esille. ICT-toimialan tiedot uusiutuvat nopeasti ja kirjasto saa tässä vaativassa palveluympäristössä positiivista palautetta niin opiskelijoilta kuin henkilökunnalta. Kirjaston henkilökuntaa pidettiin arviointivierailun haastatteluissa aktiivisena palveluntarjoajana.

Opintotoimiston todetaan tuottavan suurimman osan opiskelijahallintoon liittyvistä palveluista. Itsearviointiraportin perusteella ei kuitenkaan vielä selviä, mitä opiskelijahallintoon liittyviä tehtäviä jää yksikölle ja ovatko ne sellaisia, joiden on sovittu kuuluvan yksikölle. Johdon ja henkilöstön haastattelun perusteella opintotoimiston toiminta on hyvä, mistä päätellen opintotoimisto tuottaa kaikki siltä odotetut palvelut.

Arviointivierailuun liittyvissä haastatteluissa tuotiin esille, että talous-, viestintä- ja kansainvälistymispalveluihin yksiköllä on hyvät ja toimivat yhteydet. Yleisesti haastattelujen perusteella palveluihin oltiin tyytyväisiä. Tosin itsearviointiraportissa mainitaan, että viestintäpalvelut näyttävät yksikölle selkiintymättömänä tukipalveluna. Saman käsityksen saa raportin perusteella myös tutkimus- ja kehitys- ja kansainvälistymispalvelujen osalta. Esiintynyt ristiriitaisuus luo vaikutelman, etteivät tukipalvelut olleet kovin jäsenyneitä arviointiin osallistuneille yksikön edustajille. Kehittämisehdotuksina mainittakoon, että kansainvälistymispalvelujen näkyvyyttä halutaan lisätä ja tutkimus- ja kehitystyö tulisi integroida nykyistä selkeämmin opetukseen ja opetuksen kehittämiseen.

Informaatioteknologian instituutin pitkäaikainen laatutyö vaikuttaisi olevan yksikön vahvuus. Prosessikuvauksiin ja auditointeihin on totuttu. Toisaalta itsearvioinnin mukaan konsernin kattava laatutyö näkyy vain yksikön oman laatujärjestelmän ja konsernin Toiminnanohjauksen käsikirjan yhdenmukaistamisena ja laajenuksena. Itsearvioinnin perusteella vaikuttaa siltä, että konsernitason ja koulutusyksikön integroitava laatutyö ei ole edennyt motivoivasti siten, että koko henkilöstö havaitsisi toiminnanohjauksen käsikirjassa kuvattujen prosessien helpottavan ja yhdenmukaistavan omaa toimintaansa. Ilmeisesti tässä on kehittämispotentiaalia niin koko konsernissa kuin koulutusyksiköissäkin. Haastatteluissa nousi esiin tämänhetkinen laatutyön kuormittavuus, jota toivottiin rajoitettavan jatkossa. Kehittämispotentiaalina voisi olla konsernin laadunkehittämisessä fokuusoittaminen eri aikoina kulloinkin priorisoitaviin laatutyökaluihin.

Henkilöstö on nostanut raportissa esiin tietojärjestelmiin liittyvän tarpeen. Yksikössä toivotaan konsernin kehittävän erillisiä tietojärjestelmiä entistä integroidummin jatkossa siten, että tieto siirtyisi järjestelmästä toiseen mahdollisimman helposti ja luotettavasti. Samalla tulisi kiinnittää huomiota käyttöliittymien käytettävyyteen. Esimerkkeinä mainittiin haastatteluissa useiden eri tunnusten käyttö sekä se, ettei opintojaksolle ilmoittautuminen generoi automaattisesti sähköpostituslistoja opintojaksokohtaisesti. Kehittämistoimenpiteeksi henkilöstön edustajat nimesivät

tietojärjestelmien käytettävyystudkimuksen. Sen pohjalta konserni voisi kehittää tietojärjestelmien integrointia edelleen. Yhtenä lisäehdotuksena nousi esiin toive asiakkuuden hallintaan käytettävän *Prospekti*-ohjelman käytön laajentamisesta kaikille halukkaille henkilöstöön kuuluville.

Talospalvelujen osalta henkilöstön edustajat nostivat kehityskohteeksi raportoinnin luotettavuuden ja ajantasaisuuden kehittämisen. Ongelmaksi koettiin, etteivät raportit tuottaneet riittävän tarkkaa tietoa operatiivisen päätöksenteon tueksi. Ongelma painottui keskustelujen perusteella erityisesti tilivuoden loppuun.

Ura- ja rekrytointipalvelut ovat jääneet arviointivierailun haastattelujen perusteella vieraaksi yksikölle. Tosin opiskelijat osasivat yhdistää *Job Step* -palvelun ura- ja rekrytointipalveluun. Tämä palvelumuoto oli osoittautunut toimivaksi. Kehityskohteeksi tulisi nostaa palvelun entistä selkeämpi tuotteistaminen ja tunnetuksi saattaminen. Lisäksi nousi esille ehdotus koko ammattikorkeakoulua koskevasta harjoittelupaikkaverkostosta.

Arvioinnin myötä jää pohdittavaksi, kuinka hyvin eri koulutusyksiköissä tunnetaan tukipalvelujen mahdollisuudet avustaa yksiköitä perustehtäviensä hoitamisessa. Samalla nousee kysymys siitä, kuinka hyvin tukipalvelut palvelunsa tuottavat: ovatko nämä palvelut sekä sisällöllisesti että laadullisesti riittävän hyviä, jotta koulutusyksiköt voivat niitä sisäisinä asiakkaina luottavaisesti hyödyntää.

3 Tietotekniikan koulutusohjelman vahvuudet ja kehittämissuhteet

3.1 Tietotekniikan koulutusohjelman vahvuudet

Koulutusyksikön johdolla on vahva ote strategiatyöhön. Erityisenä vahvuutena arviointiryhmän pohdinnoissa nousi yksikössä tunnistettu, Jyväskylän ammattikorkeakoulun vuosisuunnitteluohjelmaan kuuluvien suunnittelukokousten merkitys.

Itsearviointiraportin ja keskustelujen pohjalta arviointiryhmä totesi vahvuudeksi neuvottelukuntatyön ja asiantuntijaryhmien käytön opetuksen suunnittelussa ja opintojaksojen päivittämisessä.

Informaatioteknologian instituutin vahvuudeksi arviointiryhmä totesi työelämään kytketyn käytännönläheisyyden, mikä näkyy työelämäsuhteiden hyödyntämisenä opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Oppimisprosessissa käytännönläheisyys konkretisoituu työelämäedustajien toimiessa sivutoimisinä tuntiopettajina, laboratoriotöissä, työharjoittelussa sekä työelämään suunnatuissa opinnäytetöissä. Erityisesti harjoittelun ohjaus on sekä itsearviointiraporttiin että arviointivierailuun perustuen järjestetty tehokkaasti.

Informaatioteknologian instituutilla on pitkä kokemus laatutyöstä. Vahvuudeksi arviointiryhmä nostaa opiskelijapalautejärjestelmän. Yksikössä on kokeiltu välillä sähköistä opintojaksopalautetta, mutta heikon vastausprosentin vuoksi yksikössä on palattu paperiversioon palautteen keräämisessä. Erityistä huomiota arviointiryhmä kiinnitti opintojakson puolivälissä kerättävään palautteeseen. Opiskelijat totesivat haastattelussa tämän olevan toimiva ja motivoiva menetelmä, sillä näin on mahdollisuus vaikuttaa välittömästi meneillään olevaan opintojaksoon. Opiskelijahaastattelun mukaan opintojakson lopussa kerättävä palaute ei enää opiskelijoita kiinnostanut.

Vaikka opiskelijahaastatteluissa nousi esiin opiskelijoiden toive ammatillisten opintojaksojen sijoittamisesta jo opintojen alkuun, arviointivierailun perusteella nähtiin koulutusohjelman vahvuutena koulutuksen ajantasaisuus koulutuksen loppupuolella. Tämä perustuu siihen, että lähellä valmistumista olevia opintojaksoja voidaan päivittää työelämän muuttuvien tarpeiden mukaan siten, että koulutus tukee työllistymistä ja työssä pärjäämistä mahdollisimman ajanmukaisesti.

3.2 Kehittämiskohteita tietotekniikan koulutusohjelmalle

Yksikön johdolla on vahva ote strategiatyöhön, mutta kehittämiskohteeksi nousee esiin muun henkilöstön sitominen ammattikorkeakoulun ja yksikön strategioihin. Keskustelujen perusteella strategiat vaikuttivat vierailta henkilöstölle.

Jo vahvuudeksi mainitun neuvottelukuntatyön ja asiantuntijaryhmien käytön osalta arviointiryhmä esittää koulutusohjelmalle pohdittavaksi, miten neuvottelukuntatyötä voisi laajentaa yksikön johdon edustajia laajemman joukon työksi. Näin saattaisi olla mahdollista lisätä neuvottelukunnan jäsenistä saatavaa hyötyä.

Asiantuntijaryhmät ovat suhteellisen uusi, kehittymässä oleva yhteistyöfoorumi työelämän kanssa. Ryhmien heterogeenisuuden pohjalta arviointiryhmässä heräsi kysymys siitä, olisiko hyödyllistä vertailla nyt syntyneitä käytänteitä ja systematisoida jatkossa asiantuntijaryhmien työskentelyä parhaiden käytäntöjen mukaan.

Keskeisimpänä kehittämiskohteena nousi erityisesti arviointivierailun perusteella henkilökohtaisten opetussuunnitelmien (HOPS) käyttö opintojen ohjausvälineenä sekä koko opiskelijan ohjausprosessin terävöittäminen. HOPSien käyttö osoittaisi opiskelijoille heidän omaa vastuutaan opinnoistaan ja mahdollistaisi opintosuunnitelmien henkilökohtaistamisen.

Siirtyminen ECTS-järjestelmään nosti esiin useita kysymyksiä: opetusohjelman kansainvälinen kilpailukyky, opiskelijoiden jo olemassa oleva osaaminen sekä sen tunnistaminen ja tunnustaminen sekä kompetenssien määrittely opetussuunnitelmatyössä. Kaikki nämä ovat tällä hetkellä haasteita koulutusohjelmien kehittämisessä koskien myös uusia koulutusohjelmia, joihin tietotekniikan koulutusohjelma jaetaan. Tähän samaan yhteyteen arviointiryhmä nostaa systemaattisen ja koordinoitun pedagogisen kehittämisen sekä virtuaaliopintotarjonnan lisäämisen.

3.3 Kehittämiskohteita Jyväskylän ammattikorkeakoululle

Itsearviointiraportin pohjalta ammattikorkeakoulun kehittämiskohteeksi nousi vahvasti tietojärjestelmäkehitys. Kehittämiskohteiksi yksilöityivät tietojärjestelmien välinen integrointi, käyttöliittymien käytettävyyden kehittäminen, taloushallintoon liittyvän raportoinnin ajantasaisuuden parantaminen.

Arviointivierailun kuluessa vahvistui käsitys yksikön hyvästä opiskelijoiden työharjoittelun organisoinnista, mutta samalla kehittämiskohteeksi nousi ajatus systemaattisen harjoittelupaikkajärjestelmän luomisesta.

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman ristiinarviointiraportti

Heikki Saastamoinen

Johanna Heikkilä

Hannu Ikonen

Hilikka Partanen

Marja Salonen

Jorma Kainulainen

Pekka Järvinen

Anna Kosunen

1 Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman ristiinarvioinnin suunnittelu ja toteutus

Jyväskylän ammattikorkeakoulun Luonnonvarainstituutin maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman ristiinarvioinnin valmistelu käynnistyi elokuussa 2005. Arviointiryhmän puheenjohtajaksi rehtori nimitti Informaatioteknologian instituutin johtaja Heikki Saastamoisen, sihteeriksi laaturapäällikkö Johanna Heikkilän ja jäseniksi kulttuurialan koulutusyksikön johtaja Hannu Ikosen, koulutusraportointipäällikkö Hilikka Partasen, projekti päällikkö Marja Salosen, lehtori Jorma Kainulaisen, T&K-tukipäällikkö Pekka Järvisen sekä opiskelijakunnan edustajaksi Anna Kosusen. Ensimmäinen valmisteleva kokous pidettiin syyskuussa, jossa sovittiin ristiinarviointikäsikirjan mukaisesti arvioinnin toteutusaikataulu sekä arvioinnin vastuualueet. Kokouksen jälkeen itsearviointiteemat lähetettiin koulutusohjelman käyttöön.

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma toteutti itsearviointin yksikön koko henkilöstön kattavasti. Alkuperäisessä tiimeittäin suoritettua itsearviointia vastaajaryhmät olivat kirjasto, bioenergiatiimi, maaseutuelinkeinotiimi, ympäristötiimi, markkinointi- ja viestintätiimi sekä yksikön johtoryhmä. Kussakin ryhmässä oli kirjastoa lukuun ottamatta sekä opettajia että muuhun henkilökuntaan kuuluvia jäseniä, lähinnä tutkimus- ja kehityshenkilöstöä. Jokainen tiimi oli laatinut käymänsä keskustelun pohjalta raportin, jossa oli yhteisesti otettu kantaa esitettyihin kysymyksiin. Näiden raporttien laajuus ja seikkaperäisyys vaihteli erittäin paljon. Opiskelijapalautetta oli saatu kahdelta ryhmältä, joista toinen oli nuorten ryhmä ja toinen aikuisten muuntokoulutusryhmä. Opiskelijapalaute oli koottu kahdessa eri ryhmäkeskustelussa. Molemmista opiskelijat olivat itse koostaneet muistion. Opiskelijat olivat vastanneet arviointikyselyyn soveltuvin osin. Projektikoordinaattori Varpu Savolainen oli koonnut edellä mainituista dokumenteista koulutusohjelman itsearviointin. Sekä tiimien itsearviointit että valmis itsearviointiraportti lähetettiin lokakuussa ammattikorkeakoulun laaturapäällikölle ja kaikille arviointiprosessiin osallistuneille.

Itsearviointiraportin materiaalin analyysin arviointiryhmä toteutti parityöskentelyä. Arviointivierailuun valmistauduttiin tunnistamalla itsearviointimateriaalin pohjalta koulutusohjelman vahvuudet ja kehittämishaasteet sekä suunnitteleamalla yhdessä arviointihaastattelukysymykset. Varsinainen arviointivierailu toteutui 28.11.2005. Haastateltavina

olivat johdosta yksikön johtaja Jyrki Kataja, koulutuspäällikkö Jukka Nikkilä ja kehityspäällikkö Anneli Ylimartimo. Henkilöstön edustajista haastateltavina olivat yliopettaja Heli Wahlroos, toimistosihteeri Merja Viitanen, lehtori Erkki Anttonen, projektipäällikkö Lassi Hurskainen, lehtori Ilpo Värre ja projektipäällikkö Hanna Kaihlajärvi. Opiskelijoista haastatteluun osallistui Pia Marttinen, Lasse Rajala, Riikka Raunisalo ja Eija Santaniemi.

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman raporttia on työstetty vastuualueittain parityöskentelynä. Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma on kommentoinut arviointiraportin tekstin mahdolliset asiavirheet. Arvioinnin palautekeskustelu käytiin tammikuussa 2006. Koulutusohjelma asettaa raportin pohjalta omat kehittämiskohteet ja laatii kehittämissuunnitelman keväällä 2006. Seuranta- ja arviointikeskustelu tullaan käymään saman vuoden syksyllä.

2 Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman ristiinarviointi arviointiteemoittain

2.1 Taustaa Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelmasta

Luonnonvarainstituutti on yksi Jyväskylän ammattikorkeakoulun kahdeksasta koulutusyksiköstä. Muista koulutusyksiköistä poiketen se sijaitsee kokonaisuudessaan Jyväskylän ulkopuolella, Saarijärvellä. Koulutusyksikkö käsittää yhden koulutusohjelman ja kehittämissyksikön.

Saarijärvellä koulutusyksikön toiminta on jakaantunut kahteen toimipisteeseen, Tarvaalaan ja Kolkanlahteen. Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman sijaitsee kokonaisuudessaan Tarvaalassa toisen asteen oppilaitoksen kanssa yhteisessä rakennuskokonaisuudessa. Tarvaala on monipuolinen maatalouden tuotantoympäristö tuotantorakennuksineen ja uudenaikaisine laitteistoineen.

Nykyinen maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma on laadittu laajassa työryhmässä vuonna 1998. Koulutusohjelman suunnittelussa on alun perin ollut tavoitteena sekä opetuksen että tutkimus- ja kehitystoiminnan synkronointi. Koulutusohjelma on aloitettu vuonna 1999. Tällä hetkellä koko koulutusyksikön palveluksessa on 33 henkilöä. Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelmassa on yhdeksän opettajaa, joista kaksi toimii yliopettajana ja seitsemän lehtorina.

Sisäisesti koulutusohjelma on osana koulutusyksikköä organisoitunut kolmeen substanssialueiden mukaisesti muodostettuun tiimiin: ympäristö-, bioenergia- ja maaseutuelinkeinojen tiimi. Jokainen henkilöstön jäsen kuuluu johonkin tiimiin. Tiimit toimivat siten opetushenkilökunnan sekä tutkimus- ja kehitystehtävissä toimivan henkilökunnan yhteisenä keskustelufoorumina.

Koulutusohjelmassa oli vuoden 2005 lopussa kaikkiaan 189 opiskelijaa, joista 155 oli nuoria ja 34 aikuisia. Nuorten koulutuksessa on (vuosittain) 25 aloituspaikkaa. Opiskelijoiden keskimääräinen opiskeluaika on 4,3 vuotta, mikä on hyvin lähellä koko ammattikorkeakoulun keskiarvoa. Sen sijaan keskeyttämisprosentti on varsin korkea, 14,7 %, kun se koko ammattikorkeakoulussa on 6,4 % ja kansallisesti luonnonvara-alalla 9,8 %. Koulutusohjelmasta on valmistunut 77 agrologia, joista 34 suoritti tutkinnon ohjeajassa.

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman laajuus on 240 opintopistettä ja tutkintonimike on agrologi (AMK). Koulutusohjelma ei sisällä varsi-

naisia suuntautumisvaihtoehtoja, mutta opiskelija voi valita bioenergian, tuotantoteknologian, matkailun, maaseutupalveluiden, erikoistuotannon ja jatkojalostuksen sekä ympäristönhoidon erikoisosaamisalueista.

2.2 Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelu

2.2.1 Yhteiset linjaukset suunnittelun ohjaajina

Jyväskylän ammattikorkeakoulussa on viime vuosina luotu yhteisiä linjauksia konsernitason strategioilla ja toimintapolitiikoilla, kuten tutkimus- ja kehitystyön strategia, kansainvälisen toiminnan strategia, Keski-Suomen korkeakoulujen aluestrategia, yrittäjyyspolitiikkaa ja henkilöstöpolitiikka. Itsearviointiraportin mukaan maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman suunnittelussa painotetaan aluekehitystehtävää ja työelämäyhteistyötä. Myös ammattikorkeakoulun kansainvälisen toiminnan strategia ja yrittäjyyspolitiikka näyttävät linjanneen maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman opetuksen suunnittelua. Arviointivierailun haastatteluissa tuli esille, että konsernin strategiat ”pureskellaan ensin ja jalkautetaan sen jälkeen omaksi toiminnaksi”.

Arviointivierailun yhteydessä todettiin, että Luonnonvarainstituutissa käytetään ammattikorkeakoulun vuosikiertoon perustuvaa suunnittelu-prosessia, jonka kautta henkilöstö osallistuu tavoitteiden käsittelyyn ja tulosten analysointiin. Henkilöstö osallistuu neljä kertaa vuodessa kehittämispäiville, joilla käsitellään teemoittain muun muassa konsernin kehityslinjoja. Itsearviointiraportin mukaan tavoite- ja tulossopimusprosessin ja *Balanced Score Card* -mittareiden opetusta ohjaava vaikutus tunnustetaan. Kuitenkin itsearvioinnin pohjalta on luettavissa muunkinlaista näkemystä. Osa henkilöstöstä kokee Jyväskylän ammattikorkeakoulun yhteisten linjausten ohjaavan käytännön opetuksen suunnittelua sirpaleisesti ja satunnaisesti.

Arviointivierailun perusteella on todettavissa, että ammattikorkeakoulun yhteiset strategiset linjaukset välittyvät luonnonvarainstituutin henkilöstölle sen toimintaa ohjaten. Henkilöstö ei välttämättä tunnista linjauksia niiden alkuperäisillä nimillä tai termeillä, mutta keskeiset tavoitteet välittyvät henkilöstölle suunnittelukierron ja tiimiorganisaation kautta.

2.2.2 Yksikön omat toimintasuunnitelmat suunnittelun ohjaajina

Itsearviointiraportin mukaan Luonnonvarainstituutin strategiset painopistealueet, bioenergia, ympäristönhoito sekä maaseudun ja maaseutuelinkeinojen kehittäminen, näkyvät sekä koulutusohjelmassa että tutkimus- ja kehitystyössä. Koulutusohjelman ja tutkimus- ja kehitystoiminnan keskinäistä vuorovaikutusta on lisätty siten, että opiskelijat ovat mukana tutkimus- ja kehitystyön projektitoiminnassa ja opetushenkilöstö osallistuu sekä opetukseen että tutkimus- ja kehitystyöhön. Arviointivierailulla ilmeni, että opetuksen sekä tutkimus- ja kehitystyön yhteensovittamista haittaa prosessien erilainen sykli. Opetusta suunnitellaan ja resursoidaan lukuvuosijatteluun perustuen, sen sijaan tutkimus- ja kehitystyön työelämän tarpeet ilmenevät joskus hyvinkin ennakoimattomasti ja vaativat nopeita ratkaisuja.

Itsearviointiraportin mukaan osa opettajista kokee olevansa enemmän opetustyön konkreettisia suorittajia kuin sen kehittäjiä. Kehitystyöhön koetaan jäävän liian vähän aikaa. Yksikön opettajat haluaisivat tietoa myös muiden yksiköiden toimintatavoista ja toimintalinjausten toteuttamisista. Itsearviointiraportin mukaan yksikön omat linjaukset tunnetaan paremmin kuin konsernitason linjaukset.

Itsearviointiraportissa ja arviointivierailun keskusteluissa korostettiin tiimien vahvaa roolia. Yksikön strategiset painopistealueet ovat ohjanneet sekä tiimien muodostamista että koulutusohjelman suuntautumisvaihtojen valintaa ja suunnittelua. Siten ne konkretisoituvat koulutusohjelman rakenteessa.

Luonnonvarainstituutin tiimiorganisaatio on päässyt hyvään kehitysvaiheeseen. Tiimien väliseen viestintään ja yhteistoimintaan on vielä panostettava. Tiimityö on voimavara, mutta tiimien välisen vuorovaikutuksen lisääminen on seuraava kehittämisaskel.

2.2.3 Koulutuksen kansainvälisen kilpailukyvyyn kehittäminen

Arviointivierailun haastattelujen perusteella voidaan todeta, että maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma on rakennettu kansallisista lähtökohdista alueelliset olosuhteet huomioiden. Supistuvan toimialan koulutuslalla tärkeä asia on valtakunnallinen keskinäinen työnjako ja yhteistyö. Bioenergia-alalla ja ympäristönhoidossa nähdään olevan parhaat mahdollisuudet kansainväliseen kouluttamiseen. Luonnonvarainstituutin tutkimus- ja kehitystyössä on selviä kansainvälisiä avauksia erityisesti bioenergian toimialalla.

Itsearviointiraportin mukaan opiskelijoiden harjoittelua ohjataan tie-toisesti kansainvälistymisen suuntaan. Arviointivierailun keskustelussa kerrottiin, että harjoitteluista yksi, laajuudeltaan yhdeksän opintopistettä, on tarkoitettu ulkomailla suoritettavaksi. Esille tuli myös, että yksiköstä on tehty kolme ulkomaan opintomatkaa. Opiskelijoiden mielestä opintomatkat ovat olleet hyödyllisiä, mutta koettu liian kalliiksi. Henkilöstö on osallistunut aktiivisesti kielikoulutukseen. Englanninkielistä opintotarjontaa ei ole vielä pystytty järjestämään. Yksiköstä on käyty tutustumassa alan koulutukseen Hollannissa. Siellä opetus on käytännönläheisempää ja kansainvälisempää kuin Suomessa ja opintosisällöistä ympäristöopinnot ovat tärkeässä asemassa.

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun pohjalta tulevaisuuden kehittämishaasteena voidaan pitää opiskelijoiden entistä aktiivisempaa tiedottamista ja opastamista ulkomaisen harjoittelun ja opiskelijavaihdon mahdollisuuksista. Opintomatkojen valinta pitäisi toteuttaa ottaen huomioon koulutusohjelman tavoitteet ja opiskelijoiden mahdollisuudet osallistua niihin. Merkittävänä kehittämishaasteena voidaan esittää myös suomalaisen agrologikoulutuksen sisällön arvioimista suhteessa ulkomaisiin vastaaviin koulutuksiin. Kolmas haaste on kansainvälisen bioenergia-alan ja ympäristönhoidon koulutustarjonnan kehittäminen ja avaaminen kansainväliselle koulutustoiminnalle.

Neljäntenä kehityshaasteena voidaan esille nostaa erityisesti opiskelijoiden toivoma koulutuksen todellisen nykytarpeen huomiointi koulutusohjelman kehittämisessä, toisin sanoen sen analysointia, mitä agrologin tulee tänä päivänä osata. Nuorisoryhmä esittää eriytyviin opintoihin vaihtoehtoa, joka ”valmistaisi suoraan neuvontaan ja hallinnollisiin tehtäviin nykyisen sekametelisopan sijasta.” Opiskelijoiden esittämistä maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman kehittämis ehdotuksista keskeisin oli opintojen kehittäminen kilpailukykyisemmäksi. Vaikka koulutusohjelmaa markkinoidaan monipuolisena, se näyttää opiskelijalle yksipuolisena.

2.2.4 Tavoitteiden päivittäminen ja tulevaisuuden vaatimuksiin vastaaminen

Itsearviointiraportin mukaan koulutusohjelman tavoitteita tarkastellaan ja päivitetään yhteisillä kehittämispäivillä sekä opettajainkokouksissa. Korostetaan sitä, että vaihtoehtoisten ammattiopintojen tarjontaa elää ja sisällöt muuttuvat kysynnän mukaan. Näin pyritään nopeasti reagoimaan

ajankohtaisiin ammattiaiheisiin tai erityiskysymyksiin. Itsearviointiraportin mukaan tiimien jäsenet ovat suorassa yhteydessä työelämään hanke-toiminnan, maksullisen palvelutoiminnan ja opintojaksojen toteutuksen kautta. Suunnitteluprosessin sisään ei ole laadittu systemaattista foorumia, jossa työelämäpalautetta voisi hyödyntää. Monet opettajat toivovat neuvottelukunnan perustamista Luonnonvarainstituuttiin.

Opiskelijoiden haastatteluosuudessa nousi esille koulutusohjelman sisällön liiallinen painottuminen lypsykarjaopetukseen ja muun kotieläinopetuksen koettiin jäävän liian vähälle. Myös kasvituotannon opetuksessa koettiin painotettavan lypsykarjatuotannolle tärkeitä kasvintuotannon sisältöjä muiden sisältöalueiden kustannuksella. Haastattelussa ilmeni myös, että noin puolet opiskelijoista on kaupunkiympäristöstä eikä heillä ole aina harjoittelutiloilla vaadittavia valmiuksia maatalan käytännön töihin.

Koulutusohjelman työelämäyhteydet ovat laajat ja monipuoliset, mutta työelämältä saatavan palautetiedon systemaattinen kerääminen ja sen hyödyntäminen koulutuksen suunnittelussa vaativat kehittämistä. Opiskelijoiden käytännön työn valmiuksien saattamiseen samalla tasolle heti opiskelun alkuvaiheessa tulee olemaan haaste yksikölle. Itsearviointiraportin ja opiskelijoiden arviointihaastattelun pohjalta jäi epäselväksi, onko agrologikoulutus kuitenkin suuntautunut riittävästi tulevaisuuden työelämän tarpeiden mukaisesti ja maatalouselinkeinon muutosten suuntaisesti.

2.2.5 Opetus- ja toteutussuunnitelman laadinta

Itsearviointiraportin mukaan koulutusohjelman rakenne tarkistetaan kerran vuodessa koulutuspäällikön johdolla siten, että opettajilla on mahdollisuus kommentoida tehtyä ehdotusta. *European Credit Transformed System* -työn yhteydessä lukuvuoden 2004–2005 aikana on tehty tähän mennessä suurimmat muutokset. Maaseutuelinkeinon koulutusohjelman valtakunnallinen arviointi on käynnistymässä, joten sitä kautta opetussuunnitelman sisällöllinen pohdinta jatkunee. Myös toisen vuoden opiskelijoiden kanssa käytävien henkilökohtaisten opintosuunnitelmakestustelujen yhteydessä saadaan tietoa koulutusohjelman opetussuunnitelman kehittämistarpeista ja -suunnasta. Toteutussuunnitelmaa laadittaessa kuullaan opettajia, samoin opiskelijoiden toiveet tulevat kuulluksi. Opintojaksojen ajoitus ja opettajien työsuunnitelmat kytkeytyvät toisiinsa. Vastuu toteutussuunnitelmasta on koulutuspäälliköllä.

2.2.6 Opintokokonaisuuksien ja opintojaksojen suunnittelu

Itsearviointiraportin mukaan suunnitteluvastuu on yksittäisillä opettajilla ja opettajien niin halutessa pienillä ryhmillä. Opiskelijoiden kuulemisen yhteydessä tuli esille yhteisesti toteutettavien opintojaksojen huono koordinaatio, päällekkäisyys ja laajat oppimistehtävät. Opintojaksojen, joita toteuttavat useat opettajat, suunnittelua pitää parantaa muun muassa opiskelijoiden liiallisen kuormittumisen poistamiseksi.

2.3 Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman opetuksen toteutus

2.3.1 Opetuksen toteuttamista ohjaavat peruslinjaukset

Itsearviointiraportin mukaan yksiköllä ei ole yhtenäistä käsitystä opetuksen toteuttamista ohjaavista peruslinjauksista. Kuitenkin haastattelujen perusteella johdolla, opettajilla ja opiskelijoilla on hyvin yhtenäinen näkemys opintojen tavoitteesta. Tavoitteena on kouluttaa agrologeja, joille opetus antaa valmiuksia maaseudun kehittämiseen, yrittäjyyteen ja laaja-alaiseen maaseutuelinkeinojen tuntemukseen. Lisäksi itsearviointiraportissa mainitaan opetuksen tavoitteena olevan opiskelijan valmistuminen ongelmaratkaisu- ja tiedonhankintakykyiseksi maaseutuyrittäjäksi tai asiantuntijaksi. Samoin tärkeiksi tavoitteiksi on mainittu ohjeajassa valmistuminen, opintojaksojen etukäteissuunnittelu ja joustavat opintomahdollisuudet. Peruslinjauksena ovat myös tiiviit yhteydet työelämään. Haastatteluiden mukaan yksikössä odotetaan ammattikorkeakoulun yhteisiä pedagogisia periaatteita.

Itsearviointiraportin ja haastattelujen perusteella arviointiryhmälle syntyi kuva siitä, että kaikilla koulutusohjelman eri henkilöstöryhmien edustajilla on yhtenäinen käsitys agroligin ydinosaamisesta. Tämä yhtenäinen käsitys ohjaa opetuksen toteuttamista, vaikkakaan opetusmenetelmien suhteen ei ole erityisiä peruslinjauksia.

2.3.2 Opiskelijan oppimisen tukemisen ja ohjauksen toteutuminen

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun mukaan opiskelijan oppimisen tukeminen perustuu opetusmenetelmien valintaan opiskelijaryhmän ja opetustilanteen mukaan. Yksilötasolla tavoitteiden toteutuminen pyritään

varmistamaan koko opiskeluajan kestäväällä ohjauksella, jossa työvälineinä ovat muun muassa henkilökohtainen opintosuunnitelma sekä urasuunnittelu. Henkilökohtainen opintosuunnitelma laaditaan ensimmäisenä vuonna ja sitä päivitetään vuosittain. Opiskelijat ja tutor-opettajat käyvät henkilökohtaisia kehityskeskusteluja. Ensimmäisten kahden vuoden ajan opiskelijaa ohjaa sama opettaja, kolmantena vuonna ohjaava opettaja vaihtuu saatuaan. Lisäksi opiskelijat aloittavat heti opintojen alussa oman uraohjauksiansa kokoamisen. Opintojen edetessä kansioita täydennetään ja tarkistetaan.

Sekä itsearviointiraportin että arviointivierailun mukaan opiskelijat kokevat opettajat helposti lähestyttävinä joskin toisinaan vaikeasti tavoitettavina. Opiskelijat kaipaavat lisää ohjausta varsinkin asiantuntijuushankkeisiin.

Haastattelujen mukaan erityisesti usean opettajan yhteistyössä toteutamien opintojaksojen tehtävämitoituksissa ilmenee päällekkäisyyksiä, mikä kuormittaa opiskelijoita suhteessa enemmän, kuin mitä opintopisteet edellyttävät. Ylisuuret kirjalliset tehtäväkokonaisuudet kuormittavat sekä opettajia että opiskelijoita. Joissakin opintojaksoissa kontaktiopetusta on suhteellisen vähän, jolloin opiskelussa painottuvat vahvasti itsenäinen työskentely ja kirjalliset työt. Arviointivierailulla nousi esiin, että opiskelijat kokevat työskentelevänsä paljon yksin, eikä itsenäisesti tehdyistä tehtävistä koeta saatavan riittävästi tai riittävän nopeasti palautetta.

Itsearviointiraportin pohjalta syntynyt käsitys tehokkaasta harjoittelutoiminnasta vahvistui arviointivierailun myötä. Luonnonvarainstituutin opiskelijoilla on neljä erilaiset tavoitteet omaavaa harjoittelujaksoa. Ne voi suorittaa joko Suomessa tai kansainvälisenä harjoitteluna. Opiskelija valitsee ja hankkii harjoittelupaikan itse sekä laatii omat tavoitteet harjoittelulle. Ohjaava opettaja tarkistaa tavoitteet ennen kentälle lähtöä. Perusajatuksena on, että harjoittelijan on kyettävä luomaan kokonaiskuva harjoittelupaikastaan toimintaympäristönä sekä kehittymään harjoittelukokemuksen myötä agrologin osaamisen näkökulmasta. Näistä syistä harjoittelua ei voi suorittaa omalla kotitilallaan eikä toistuvasti samassa harjoittelupaikassa.

Luonnonvarainstituutin opiskelijat tulevat Saarijärvelle hyvin eri puolilta Suomea, ja näin ollen myös harjoittelupaikat voivat sijaita hyvin kaukana oppilaitoksesta. Muun muassa pitkien välimatkojen vaikutus on muokannut harjoitteluiden ohjaukskäytännöt oppilaan omaa aktiivisuutta ja itsearviointia korostaviksi. Opettajien haastatteluiden mukaan ohjausta on tarjolla henkilökohtaisesti, puhelimitse tai Internetin välityksellä,

mikäli opiskelija sitä harjoittelunsa aikana tarvitsee. Harjoittelupaikoissa vieraileminen koetaan kuitenkin mahdolltomaksi. Maatilojen soveltuvuutta harjoittelupaikoiksi arvioidaan opiskelijapalautteen perusteella. Tarvittaessa tila poistetaan harjoittelupaikkojen joukosta. Opiskelijat ovat osoittaneet kiitettävää aktiivisuutta, oma-aloitteisuutta sekä tavoitteellisuutta tilanteissa, joissa harjoittelupaikka ei ole vastannut odotuksia. Harjoittelumahdollisuudet ovat laajat ja joustavat, joskin ne tukeutuvat vahvasti opiskelijoiden omaan aktiivisuuteen.

Johtopäätöksenä arviointiryhmä toteaa, että koulutusohjelmassa oppimista tuetaan sekä opetusryhmätasolla tilannekohtaisesti soveltuvia opetusmenetelmiä käyttäen että opiskelijaa henkilökohtaisesti tukemalla ja ohjaamalla. Henkilökohtainen tukeminen toteutuu henkilökohtaisen opetussuunnitelman ja harjoittelun ohjauksen avulla. Harjoittelun tavoitteista sovitaan henkilökohtaisesti ja niiden toteutumista tuetaan. Ohjauksen, opetuksen ja oppimisympäristön resursoinnissa kuitenkin ilmenee puutteita. Itsearviointiraportin mukaan opettajien ja tutkimus- ja kehityshenkilöstön tarkasta työaikaseurannasta huolimatta ei harjoitus-, projekti- tai opinnäytetöiden ohjaukseen tai niistä annettavaan palautteeseen tunnu aina löytyvän niiden tarvitsemaa aikaa. Ajan puutteen takia myös harjoittelun ohjaus toteutetaan käymättä harjoittelupaikoissa.

2.3.3 Oppimista edistävien oppimisympäristöjen ja työelämäyhteyksien rakentaminen

Luonnonvarainstituutti on sijainniltaan muusta ammattikorkeakoulusta varsin eriytynyt ja toiminnan luonteeltaan itsenäinen yksikkö. Itsearviointiraportin sekä arviointivierailun mukaan luonnon ja toisen asteen koulutuksen läheisyys koetaan voimavaraksi luonnonvara-alan opintojen järjestämisen kannalta. Opiskelijat kuitenkin toivoivat enemmän käytännön oppimisympäristöjen ja -välineiden, kuten navetan tai työkoneiden hyödyntämistä teoreettisen opiskelun ja luennoimisen sekä itsearviointiraportissa mainittujen PowerPoint-esitysten sijaan. Haastattelussa ilmeni, että vain osa opiskelijoista on kotoisin maaseudulta eikä kaupunkiympäristöstä tulevilla opiskelijoilla aina ole harjoittelutilojen odottamia valmiuksia maatilan käytännön töihin. Arviointivierailulla kävi ilmi, että itsenäistä opiskelua hankaloittaa ajoittain oppimateriaalin puuttuminen tai hankala saatavuus ja tietoliikennevaikeudet. Opiskelijoiden mukaan opintojaksomateriaaliksi määriteltäviä oppikirjoja ei ole aina saatavilla.

Myös R5-verkkoympäristö on otettu käyttöön ja sitä pyritään hyö-

dyntämään entistä tehokkaammin. Parantuneista tietoliikenneyhteyksistä huolimatta opiskelu R5-ympäristössä puhelinmodeemin läpi saattaa olla turhauttavaa häiriöiden ja hitauden vuoksi.

Sekä itsearviointiraportin että arviointivierailun perusteella voi todeta, että yhteydet työelämään ovat ilmeisen tiiviit ja laajat henkilöstön omien työelämäyhteyksien sekä vilkkaan tutkimus- ja kehitystoiminnan ansiosta.

Arviointivierailulla käytyjen keskusteluiden pohjalta voidaan todeta, että opiskelijoiden opintojen eriyttäminen käytännön työvalmiuksien ja tietämyksen mukaan sekä kustannustietoinen yhteistyö toisen asteen koulutuksen kanssa helpottaisivat agrologin ydinosaamisen kannalta keskeisten käytännöntyön opintojen toteuttamista. Uusien menetelmien, kuten R5, laajamittaisessa käyttöönotossa tulisi arvioida kokonaisuutena menetelmän käyttökelpoisuus esimerkiksi tietoliikenneyhteyksien ja menetelmän käyttöönoton vaatiman työpanoksen suhteen. Muutoin hyvästä tavoitteesta huolimatta saatetaan aiheuttaa ylimääräistä kuormitusta ja turhautumista sekä opiskelijoille että opettajille.

2.3.4 Työelämäyhteyksien ja koulutusohjelman tutkimus- ja kehitystyön hyödyntäminen

Itsearviointiraportin mukaan työelämäyhteyksiä ja tutkimus- ja kehitystyötä hyödynnetään opetuksessa sekä opettajien oman työelämäkokemuksen että tutkimus- ja kehityshankkeisiin osallistumisen kautta. Substanssitiimit ovat motivoituneina mukana sekä hankkeiden suunnittelussa että toteutuksessa. Myös tutkimus- ja kehityshenkilöstö osallistuu jonkin verran opetukseen ja opintoihin liittyvien töiden ohjaukseen. Erityisesti arviointikäynnillä kuullun mukaisesti työelämäyhteyksiä hyödynnetään ja vahvistetaan opintosuunnitelmiin sisältyvien harjoitteluiden, opintojen loppupuolelle sijoitettujen työelämälähtöisten opintojaksojen ja opinnäytetöiden avulla.

Arviointikäynnillä kuullun mukaan opiskelijat aloittavat työelämäsi-donnaisten käytännön suunnittelutöiden tekemisen toisen opintovuoden loppupuolella. Kahden viimeisen opiskeluvuoden aikana yhteydet työelämään tiivistyivät entisestään. Yhteistyö työelämän kanssa ei kuitenkaan ole yhdensuuntaista, vain opiskelijan etuihin ja oppimiseen tähtäävää palvelutoimintaa, vaan myös työelämällä on omat tavoitteensa ja vaatimuksensa. Arviointiraportista käy ilmi, että toisinaan opiskelija ei joko kykene tai motivoidu toimintaan odotuksia vastaavasti, jolloin molemminpuolisen edun tavoite toteutuu huonosti.

Arviointivierailun pohjalta haasteiksi tutkintoon johtavan koulutuksen sekä tutkimus- ja kehitystoiminnan yhdistämisessä muodostuvat pieni opiskelijamäärän ja opinnoissa etenemisen takaaminen sekä hanketarjonnan epäyrtymisyys. Tarjonta määrittyy työelämän, ei opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Näin ollen on joskus mahdotonta kohdentaa hankkeita kunkin opiskelijan henkilökohtaisten ominaisuuksien mukaan. Arviointivierailulla ilmeni, että opetuksen järjestäminen on pitkäkestoinen etukäteissuunnitelmiin ja opettajien sitoutumiseen perustuva prosessi, joka väistämättä aiheuttaa sen, ettei opettajilla aina ole mahdollisuutta osallistua nopearytmisiin työelämälähtöisiin hankkeisiin.

Yhteenvetona voidaan todeta, että työelämäyhteyksiä ja tutkimus- ja kehitystyötä hyödynnetään opetuksessa. Kuitenkin osassa tutkimus- ja kehityshankkeita opetuskin tulisi nähdä asiakkaana omine vaatimuksineen hankkeen toteuttamisessa ja ottaa siten huomioon jo hankkeita suunniteltaessa.

2.3.5 Koulutusyksiköiden ja -ohjelmien välinen yhteistyön toteutuminen

Itsearviointiraportin mukaan Jyväskylän ammattikorkeakoulun eri koulutusyksiköiden ja -ohjelmien välistä yhteistyötä hankaloittaa Luonnonvarainstituutin etäinen sijainti muista yksiköistä. Samaisessa raportissa mainitaan, että yhteistyötä kuitenkin on. Opiskelijoita kannustetaan ottamaan opintoja muista koulutusohjelmista ja opiskelijat suorittavat opintoja muissa yksiköissä.

Osa Luonnonvarainstituutin opiskelijoista opiskelee säännöllisesti matkailu-, ravitsemus- ja talousalan yksikössä muun muassa palveluiden tuottamisen ja matkailun opintoja. Satunnaisia suorituksia on myös liiketalouden, tekniikan ja liikenteen sekä sosiaali- ja terveysalan koulutusohjelmista. Tutkimus- ja kehitystoiminta lisää yhteistyötä Luonnonvarainstituutin ja ammattikorkeakoulun muiden koulutusyksiköiden ja -ohjelmien välillä.

Itsearviointiraportin sekä arviointivierailulla esiin nousseiden näkökulmien pohjalta voi todeta koulutusyksiköiden ja -ohjelmien välisessä yhteistyössä olevan vielä hyödyntämättömiä kehitysmahdollisuuksia. Opetuksen ja tutkimus- ja kehitystoiminnan yhteistyömahdollisuuksien kartoittaminen ja hyödyntäminen saattaisi luoda uusia mahdollisuuksia molemmille osapuolille, esimerkiksi kuljetuksen, varastoinnin, työterveyden, tietotekniikan alueilla, ja tuoda helpotusta henkilöstön työkuormaan.

2.3.6 Opettajien yhteistyö opetuksen toteuttamisessa

Itsearviointiraportin sekä arviointivierailun mukaan kukin opettaja vastaa varsin itsenäisesti opettamansa opintokokonaisuuden sisällöistä ja toteutuksesta. Itsenäinen työskentely aiheuttaa jonkin verran päällekkäisyyksiä erityisesti useamman opettajan yhdessä pitämällä opintojaksoilla tehtävämitoituksissa sekä jonkin verran myös opetettavissa sisällöissä, ajoituksissa ja arvioinneissa. Haastatteluissa sekä opettajat että opiskelijat mainitsivat päällekkäisyyksiä ilmenevän erityisesti perusopinnoista syventäviin opintoihin siirryttäessä sekä tilanteissa, joissa opettaja vaihtuu kesken opintojakson. Myös opintojen arvioinnissa koetaan olevan liiaksi hajontaa. Opettajien ja tutkimus- ja kehityshenkilöstön välistä yhteistyötä on jo olemassa jonkin verran, ja se on koettu erittäin hedelmälliseksi.

Haastattelujen perusteella jäi vaikutelma, että yhteistyötä esimerkiksi yhteisten opintojaksojen osalta tulisi lisätä ja tehostaa. Vaikuttaa siltä, että toimijoiden välisiin tiedonkulullisiin seikkoihin olisi syytä kiinnittää huomiota sekä pyrkiä lisäämään keskustelevaa otetta yksikön sisällä.

2.3.7 Opintojaksojen toteutuksen ajoituksen perusteet ja menettelyt

Luonnonvarainsituutin itsearvioinnin mukaan opetuksen toteutuksen ajoitus tehdään riittävän ajoissa edellisellä lukukaudella ja ajoituksesta päätettäessä kuullaan asianosaisia. Opintojaksojen ajoituksesta vastaa koulutuspäällikkö, mutta opettajat voivat esittää toiveensa ja kommentoida tehtyä esitystä. Koulutusohjelman rakenne ja opintojen eteneminen perustuvat osaamisen loogiseen etenemiseen ja tiedon kumuloitumiseen. Lisäksi luonnonvara-alalla luonnonolot ja kasvukausi määrittävät osaltaan opintojaksojen ajoittumista. Opinnot pyritään ajoittamaan niin, että opiskelijalle kertyisi vuosittain suorituksia noin 60 opintopistettä.

Itsearviointiraportissa ongelmana mainitaan kuitenkin pienten ryhmäkokojen takia vain joka toinen vuosi toteutettavat vaihtoehtoiset opintojaksot. Tällöin opintojaksoa edeltävät opinnot saattavat olla puutteelliset ja erityisesti aikuisopiskelijoille tuottaa vaikeuksia vaihtoehtoisten opintojen eteneminen eri tahdissa aikuisopetuksen toteutusajoituksen kanssa.

Arviointiryhmän mielestä ajoituksen perusteet ja menettelyt ovat oikeasuuntaiset. Pienten ryhmäkokojen vuoksi joka toinen vuosi järjestettävien opintojaksojen toteuttamiseksi voisi selvittää mahdollisuutta jaksojen toteuttamiseksi etäopetuksena, esimerkiksi R5-ympäristössä.

2.4. Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman tulokset ja opiskelijoiden oppiminen

2.4.1 Koulutusohjelman tavoitteiden ja opetussuunnitelman toteutumisen arviointi

Itsearviointiraportin mukaan yksilötasolla tavoitteiden toteutuminen pyritään varmistamaan koko opiskeluajan kestävällä ohjauksella, jossa työvälineinä ovat muun muassa henkilökohtaisen opintosuunnitelman laadinta ja urasuunnittelu. Arviointivierailun yhteydessä kerrottiin lisäksi urasuunnittelun apuna käytettävästä urakansiosta, jota opiskelija täydentää muun muassa työtodistuksilla opintojensa ajan. Opiskelijoiden työhön sijoittumista seurataan valmistumishetkellä ja vuosi sen jälkeen. Lisäksi palautetta kerätään myös harjoittelusta. Tämä koko opiskeluajan kestävä ohjauksen toimintamalli on koulutusohjelmassa selkeä vahvuus.

Valmistuneilta saatu palaute on toistaiseksi ollut niukkaa valmistuneiden vähäisyyden vuoksi. Opettajat eivät raportin mukaan ole mielestään saaneet tietoa kyselyiden tuloksista tai niistä seuranneista toimenpiteistä. Arviointikäynnillä selvisi, että tietoa on opettajille tarjolla (OPALA), mutta sen käytettävyys kaipaavaa kehittämistä. Opiskelijoille on järjestetty koulutusohjelman johdon kuulemistilaisuuksia, joihin osallistuminen on kuitenkin ollut niukkaa. Harjoittelupaikkoja koskevaa palautejärjestelmää kehitetään parhaillaan. Arviointikäynnillä ilmeni myös, että harjoittelupaikkojen soveltuvuutta arvioidaan opiskelijapalautteen perusteella. Tarvittaessa tila tai yritys poistetaan harjoittelupaikkojen joukosta.

Itsearviointiraportin perusteella se seikka, että koulutusohjelman tavoitteiden ja opetussuunnitelman toteutumista ei ole vielä voitu arvioida koulutusohjelmatasolla, on ohjelman kannalta ongelmallista. Itsearviointiraportin ja myös arviointivierailun jälkeen on epäselvää, kuinka systemaattisia yksilöohjauksen menetelmät ovat tai kuinka systemaattisesti palautetta harjoittelusta ja ohjauksesta kerätään tai kuinka sitä hyödynnetään. Arviointiryhmän näkemyksen mukaan kattavan ja systemaattisen palautejärjestelmän kehittäminen ja tiedon hyödyntäminen on tulevaisuudessa keskeinen osa-alue koulutusohjelman kehittämisessä.

2.4.2 Työelämä osallistuminen koulutusohjelman toteutuksen ja sen tulosten arviointiin

Koulutusohjelman oman arvion mukaan työelämä osallistuu koulu-

tusohjelman arviointiin melko vähän, käytännössä vain opiskelijoiden tekemien yksittäisten toimeksiantojen ohjauksen ja arvioinnin kautta sekä tutkimus- ja kehityshenkilöstön kanssa tehdyn yhteistyön myötä. Itsearviointiraportin mukaan tutkimus- ja kehityshankkeiden ohjausryhmien rooli työelämäpalautteen antajana korostuu jatkossa yhä enemmän. Järjestelmällistä toimintamallia työelämän osallistumiselle ei vielä ole.

Raportin perusteella sekä malli että sen systemaattinen soveltaminen työelämän osallistumiselle näyttäisivät puuttuvan. Itsearviointiraportissa tuodaan myös esille henkilökunnan ristiriitaiset näkemykset siitä, osallistuuko työelämä millään tavalla koulutusohjelman arviointiin. Arviointivierailulla vahvistui käsitys siitä, että koulutusohjelman kehittämiseksi ei ole suoraa kanavaa työelämäpalautteelle. Se, että koulutusohjelma on tiedostanut työelämäpalautteen merkityksen, on toiminnan kehittämisen kannalta selkeä vahvuus ja kehittämisen edellytys.

2.4.3 Opintojaksojen toteutuksen arviointi

Koulutusohjelma kuvaa itsearviointiraportissaan opintojaksopalautteen keräämistä formaalilla lomakkeella kunkin opintojakson päätteeksi. Kuvauksen mukaan osa vastuuopettajista tekee palautteesta yhteenvedon ja laatii opintojakson kehittämissuunnitelman, jonka jakaa verkossa opiskelijoiden käyttöön. Tätä palautetta myös vertaillaan edellisiin vuosiin.

Arviointikäynnillä ilmeni, että yksikössä on myös käytössä yleinen palaute- ja idealaatikko, jonka kautta opiskelijat voivat tuoda esille mielipiteitään, ideoitaan ja aloitteitaan. Muutamia vuosia sitten opiskelijoille järjestettiin erillinen palautetunti, jossa oli tarkoitus keskustella opintojakson toteuttamiseen, arviointiin ja kehittämiseen liittyvistä asioista. Käytäntö lopetettiin opiskelijoiden vähäisen osallistumisen vuoksi. Sen sijaan itsearviointiraportista ilmenee, että palautteen antaminen R5:n kautta on koulutusohjelman nuorisoryhmän mukaan toimiva menettely.

Tämä itsearviointiraportissa ja arviointivierailullakin esitetty menettely koota opintojaksopalaute ennalta suunnitellulla lomakkeella, laatia siitä yhteenvedo ja kehittämissuunnitelma ja jakaa nämä verkossa, on varsin vahva toimintatapa. Myös esitetty tapa hyödyntää R5-järjestelmää palautteen antamisessa on positiivista ja raportin mukaan myös toimivaa.

Itsearviointiraportista käy kuitenkin ilmi, että palautetiedon soveltaminen ei ole systemaattista ja että osa opettajista ei edes koe sitä nykyisen laajuisena tarpeelliseksi. Tämä on nostettava koulutusohjelman osalta esiin selkeänä kehittämiskohteena.

2.4.4 Opiskelijoiden oppimisen arviointi

Koulutusohjelman itsearviointiraportin mukaisesti opintojaksokohtaisia oppimistuloksia arvioidaan tenttein, harjoitustehtävin ja erilaisin oppimissuorituksin. Raportissa kuvatun mukaan myös suullista arviointia käytetään. Arviointiperusteet sovitaan yhteisesti opintojakson aloitustunnilla. Opinnäytetyöt arvioidaan opinnäytetyöryhmässä. Arvioinnin osana voivat olla myös lausunnot työn tilaajalta, ohjaajalta sekä tekijän itsearvio. Pääsääntöisesti käytössä on numeroarviointi.

Käytäntö arvioida oppimista opintojaksokohtaisesti yhdessä opiskelijoiden kanssa sovitulla tavoilla käyttäen varsin monipuolisia arviointimenetelmiä on koulutusohjelman kannalta selkeä vahvuus. Raportin mukaan opintojaksojen tenttien ja oppimistehtävien arviointi ollut myös oikeudenmukaista. Itsearviointiraportista on kuitenkin myös todettavissa, ettei osa opettajista opiskelijoiden käsityksen mukaan anna palautetta, arvioi ajallaan opintojaksoja eikä aina vastaa tiedusteluihin. Myös oppimistehtävien palauttaminen koetaan osin hitaaksi, samoin tulosten kirjautuminen ASIOon. Arviointivierailulla tuli esiin se, että opintosuoritusten merkinnät eivät tule ASIOon aina edes ennen uusintatenttiä. Näitä seikkoja tulee koulutusohjelmassa kehittää. Tähän löytynee hyviä käytänteitä myös yksikön sisältä, sillä itsearviointiraportista käy ilmi, että osalla opettajista on kyky antaa kannustavaa ja hyvää palautetta.

2.4.5 Arviointi- ja palautetiedon hyödyntäminen koulutusohjelman kehittämistyössä

Itsearviointiraportissa kerrotaan opettajien kehittävän yksittäisiä opintojaksojaan niin sisällön, toteutustavan kuin opetusmenetelmienkin osalta saamansa palautteen perustella. Valinnaisten opintojaksojen tarjontaa kerrotaan muutettavan sen mukaan, miten opiskelijat osoittavat kiinnostustaan kyseisiin opintojaksoihin. Vahvimmin työelämäpalaute näkyy syventävien opintojen kehittämisessä, joiden sisältöjä voidaan tarvittaessa suunnata ja tarkentaa uudella tavalla. Opinnäytetyön aihevalinnoilla voidaan ohjata opiskelijoita ajankohtaisten, työelämästä tulevien ongelmien ratkaisemiseen.

Tämä itsearviointiraportissa kuvattu valmius tarkentaa ja suunnata uudelleen opintojaksoja saadun palautteen perusteella on ensiarvoisen tärkeää ja selkeä vahvuus koulutusohjelmalle. Vaikka toimintatavoissa on eroja palautteen käsittelyssä, onnistuneet esimerkit tukevat kehittämistä.

Merkittävää on se, että kaikki opettajat keräävät palautteen ja ainakin osa työstää sitä tulevien kurssien kehittämiseksi.

Itsearviointiraportista ja arviointivierailulla ilmenee, että työelämäpalautteen ja opintojaksokohtaisen palautteen keräämiseen systematiikassa on puutteita ja että osa opettajista ei lainkaan tiedä, kuinka palautetta hyödynnetään. Nämä puutteet heijastuvat vääjäämättä myös palautteen hyödyntämiseen.

2.4.6 Koulutusohjelman kehittäminen

Johtoryhmä linjaa koulutusohjelman omassa arviossa tärkeimmät kehittämistoimet seuraavasti: 1) ECTS-työn loppuunsaattaminen, 2) maaseutuelinkeinojen koulutusohjelmien valtakunnallinen vertailu ja yhteisten elementtien etsintä (ARENEn projekti), 3) työelämäpalautejärjestelmän ja osin myös opiskelijapalautejärjestelmän kehittäminen ja 4) ohjauksen tehostaminen valmistumisen nopeuttamiseksi ja opintojen keskeyttämisten vähentämiseksi. Ristiinarviointivierailun yhteydessä johtoryhmä nimesi keskeisimmiksi kehittämiskohteiksi Luonnonvarainstituutin vetovoimaisuuden lisäämisen, keskeyttämisprosentin laskemisen sekä työelämäpalautteen. Raportin mukaan maaseutuelinkeinotiimi näkee tärkeimmät kehittämiskohteet hieman toisin ja riviopettajat eivät lainkaan tiedä, mitä asioita jatkossa tullaan kehittämään.

Raportissa opiskelijat haluaisivat parantaa yleistä tiedonkulkua ja informointia nähden ongelmallisena esimerkiksi sähköpostitiedotteet, joita ei aina saada ajallaan ja jotka saattavat olla sisällöltään sekavia ja jopa ristiriitaista. Opiskelijat ehdottavat myös joitain uusia kommunikointitapoja.

Raportin mukaan ja arviointivierailulla korostui että, opiskelijat ovat kuitenkin hyvin tyytyväisiä opetuksen sähköistymisen kehittämiseen ja toivovat lisähuomiota lähinnä verkko-opetuksen käytännön toimivuuden varmistamiseen ja yhteisten käytänteiden hiomiseen.

Johtoryhmän esittämät selkeät linjat ja askelmat koulutusohjelman jatkokehittämiseksi ovat selkeä vahvuus. Itsearviointiraportissa on myös esitetty nuorisoryhmän antamana selkeää ja rakentavaa palautetta koulutusohjelman kehittämiseen, mitä on pidettävä koulutusohjelman kannalta selkeänä vahvuutena. Opiskelijoiden aktiivinen ja laaja osallistuminen ristiinarviointiprosessiin on Luonnonvarainstituutin kannalta merkittävä vahvuus.

Raportista ja keskusteluista arviointivierailulla ilmenee koulutusohjelman sisäisten käsitysten vaihtelu koulutusohjelman kehittämisestä:

johtoryhmän ja maaseutuelinkeinotiimin näkemykset poikkeavat toisistaan, ja riviopettajat eivät tiedä, mitä asioita tullaan jatkossa kehittämään. Opiskelijat ovat myös huolissaan siitä, onko koulutuksen todellinen nykytarve huomioitu riittävästi koulutusohjelman kehittämisessä. Kehittämissaasteena on nostettava myös esille yleisen tiedonkulun ja informoinnin kehittäminen, joka on erityisen merkittävää tilanteessa, jossa osa opiskelijoista tulee opiskelutapahtumaan huomattavan kaukaa.

2.5 Koulutusohjelman toteuttamista tukevat palvelut ja tukitoimet

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma on kohtuullisen tyytyväinen ammattikorkeakoulun tarjoamiin tukipalveluihin. Ammattikorkeakoulun hallinnon yhteiset toiminnot nähdään tarpeellisina erityisesti tukipalveluja yhtenäistävinä ja selkiinnyttävinä tekijöinä. Arviointivierailulla opettajat vahvistivat pitävänsä hyvänä sitä, että työnjako yksiköihin hajautettujen ja ammattikorkeakoulun hallintoon keskitettyjen tukipalveluiden välillä edelleen selkiintyy. Koulutusohjelma kiinnitti itsearviointiraportissa kattavasti huomiota tukipalvelujen laatuun, ja se pitää niiden kehittämistä tärkeänä opiskelijoiden oppimisprosessin näkökulmasta.

Koulutusohjelmassa koetaan, että sähköiset järjestelmät ovat toimivia ja talous- ja hallintopalvelujen mainitaan toimivan sujuvasti. Esimerkkeinä mainitaan matka-asioidenhallintaohjelmisto sekä sähköinen laskujen tarkastusmenettely. Itsearviointiraportin mukaan kirjastotiimi kuitenkin toivoo talous- ja henkilöstöpalveluiden kehittyvän asiakaslähteisempään suuntaan. Johtoryhmä odottaa itsearviointiraportin mukaan tukipalveluja jatkuvasti arvioitavan ja kehitettävän hallinnollisten toimintojen yksinkertaistamiseksi ja sujuvoittamiseksi.

Tukipalvelujen koetaan palvelevan kahdella eri tavalla Luonnonvarainstituuttia ja sen koulutusohjelmia. Yhtäältä ammattikorkeakoulun hallinnollisten tukipalvelujen koetaan tukevan erityisesti henkilökunnan työtä. Toisaalta yksikön omien tukipalvelujen koetaan tukevan erityisesti opiskelijan oppimista yksikön oman tukipalveluhenkilöstön avulla. Luonnonvarainstituutin kirjaston ja opintotoimiston välittämät palvelut ja niiden laatu on koettu erityisen hyvänä. Itsearviointiraportin kiittävät maininnat näiden asiakaspalveluiden laadusta vahvistuivat arviointivierailun aikana. Kirjaston aineiston jatkuva ajantasaistaminen on kuitenkin edelleen haasteellinen tehtävä Luonnonvarainstituutissa. Yksikön oman tukipalveluhenkilöstön edustajien toiminnan laatu, asiantuntemus ja asia-

kaslähtöisyys on koettu edellä mainittujen toimintojen lisäksi hyvinä muissakin tukipalveluissa kuten atk-palveluissa ja tutor-toiminnassa.

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman laatimassa itsearviointiraportissa todettiin, että tietohallinto on erittäin tärkeä osa koulutusohjelman ja oppimisympäristön peruspalveluita. Luonnonvarainstituutilla on ammattikorkeakoulun verkon ulkopuolinen palvelinjärjestelmä. Tämä tekee palveluiden tasalaatuisuuden turvaamisesta haasteellisen. Arviointivierailulla vahvistui käsitys, jonka mukaan palveluiden katkeaminen on koettu häiritsevänä, vaikkakin häiriöiden määrä on vähentynyt. Opettajat totesivat, että verkkopalveluiden katketessa terminal server -yhteyksillä on voinut hoitaa asioitaan ammattikorkeakoulun lähiverkossa. Tästä huolimatta arviointivierailun eri ryhmien haastattelujen kautta muodostui arviointisijoille näkemys, jonka mukaan koulutusohjelman tietohallintopalveluiden tasalaatuisuuden ja käyttövarmuuden lisääminen ammattikorkeakoulun tietohallinnon ja Luonnonvarainstituutin hyviksi havaittujen atk-palvelujen yhteistyönä, on hyvin tärkeää. Yksikön fyysisestä etäisyydestä ammattikorkeakoulun ylläpitämiin tukipalveluihin syntyy tarve kehittää yhä paremmin toimivia verkkoperustaisia palvelutoimintoja. Verkkopalveluiden koetaan hyvin tukevan opetuksen, sen hallinnoinnin ja oppimisprosessien toteuttamista. Arviointivierailulla opiskelijat korostivat myös sitä, että maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman sisäinen viestintä sähköpostitse edellyttää vielä kehittämistä ristiriitaisten informaation vähentämiseksi.

Itsearviointiraportin mukaan Luonnonvarainstituutin asiantunteudesta ja aktiivisuutta on arvostettu ammattikorkeakoulun hallinnossa. Luonnonvarainstituutti koee voineensa vaikuttaa konsernin tukipalvelujen kehittämiseen. Tutkimus- ja kehitystoiminnan tukipalvelujen ja niiden toimintamallien kehittämisessä ammattikorkeakoulu on voinut hyödyntää Luonnonvarainstituutin kokemusta ja osaamista. Toisaalta opiskelijat toteavat itsearviointiraportissa, ettei heillä ole tietoa siitä, saako Luonnonvarainstituutista tutkimus- ja kehitystoiminnan tukipalveluita.

Opiskelijoiden oppimisprosessissa kansainvälistyminen näyttää jääneen tukipalveluissa vähemmälle huomiolle. Arviointivierailulla opettajat totesivat, että kansainvälistymisen edistäminen korkealle asetettuina tavoitteina on pienelle koulutusohjelmalle ja sen henkilöstölle varsin haasteellista. Kansainvälistymispalvelut sekä ura- ja rekrytointipalveluiden näkyvyyteen ja saatavuuteen tulisi opiskelijoiden mielestä kuitenkin kiinnittää enemmän huomiota. Itsearviointiraportissa maaseutuelinkeinojen

koulutusohjelma toteaa, että kansainvälistymiskehityksen myötä kansainvälistymispalveluiden merkitys ja tarve tulevat kasvamaan. Arviointivierailulla opiskelijat keskustelivat muun muassa siitä, miten Euroopan alueen maatalouden muutokset vaikuttavat heidän tulevaan työelämäänsä. Tämän takia opiskelijat pitivät tärkeänä koulutuksen kansainvälistymistä ja siihen liittyvien tukipalveluiden kehittämistä. Arviointivierailulla opettajat arvioivat, etteivät ammattikorkeakoulun kansainvälistymispalvelut välttämättä tule opiskelijalle voimakkaasti näkyviin koulutusohjelman ja Luonnonvarainstituutin omien lähipalvelujen selkiintymisen myötä. Arviointivierailulla opiskelijat toivoivat kuitenkin saavansa enemmän informaatiota kansainvälisistä harjoittelu- ja opiskeluvaihtomahdollisuuksista.

Selkeämpiä palvelumalleja toivotaan markkinointi- ja viestintäpalvelujen sekä terveystalvelujen kehittämiseen. Arviointivierailulla tuli esille, että ammattikorkeakoulun markkinointi- ja viestintäpalveluilta odotetaan enemmän julkisuuteen kohdistuvaa uutisointi- ja tiedottamistyötä, mikä hyödyttäisi Luonnonvarainstituutin ja maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman toimintaa. Itsearviointiraportissa markkinointi- ja viestintäpalveluihin oltiin kuitenkin yleisesti ottaen tyytyväisiä. Johtoryhmä totesi, että yhteistyö ammattikorkeakoulun markkinointi- ja viestintätoiminnan kanssa on erityisen tärkeä Luonnonvarainstituutin markkinoinnissa ja synergisten hyötyjen saavuttamisessa.

Opiskelijat toteavat koulutusohjelman itsearviointiraportissa, että terveystalvelujen tulisi olla samalla tasolla opiskelijoille kuin muissakin ammattikorkeakoulun yksiköissä. Arviointivierailulla tuli esille, että opiskelijat toivovat täsmällisempää informaatiota siitä, miten terveystalveluita yksikön kautta saa ja miten opiskelijat voivat Luonnonvarainstituutissa hoitaa terveysongelmiaan. Henkilöstö totesi puolestaan, että terveystalvelut on järjestetty hyvin Luonnonvarainstituutissa.

3 Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman vahvuudet ja kehittämishaasteet

3.1 Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman vahvuudet

Tekemänsä arvioinnin perusteella arviointiryhmä korostaa seuraavia koulutusohjelman vahvuuksia:

1) Selkeä vahvuus on koulutusohjelman kyky omaksua ammattikorkeakoulun yhteiset strategiset linjaukset osaksi Luonnonvarainstituuttia ja muokata niiden keskeinen sisältö yksikköä ja koulutusohjelmaa suoraan ohjaavaan muotoon. Strategiat ja toimintapolitiikat eivät välttämättä välity jokaiselle henkilölle niiden alkuperäisillä nimillä tai alkuperäisin termein, mutta oleellinen sisältö välittyy henkilökunnalle hyvin suunnittelukierron ja tiimiorganisaation toiminnan myötä.

2) Tiimiorganisaatio on integroinut hyvin koulutus- sekä tutkimus- ja kehityshenkilökuntaa. Tiimien välisen vuorovaikutuksen lisääminen seuraavana kehitysaskelena on hyvin tiedostettu koko henkilökunnassa. Tiimien toiminta on esimerkillistä osana henkilökunnan kattavaa osallistumista koulutusohjelman ja opetuksen suunnitteluun.

3) Agrologin ydinosaaminen ei sinänsä ole täsmällisesti kirjallisesti määritelty eikä sitä ole verrattu kansainvälisiin käsityksiin, mutta koko henkilöstöllä ja opiskelijoilla on siitä kuitenkin yhteinen käsitys. Tämä muodostaa vahvan pohjan sekä nykytilan analyysille että kehitystyölle.

4) Luonnonvarainstituutin vahva tutkimus- ja kehitystoiminta ja laaja työelämäyhteistyö sekä alueellinen toiminta antavat vahvan mahdollisuuden tukea koulutusohjelmaa. Asiantuntijuushankkeet ovat tästä hyvää näyttöä. Tutkimus- ja kehitystoiminta tarjoaa maaseutuelinkeinojen koulutusohjelmalle näkemyksen ja tietopohjan reagoida nopeasti toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin.

5) Koulutusohjelman HOPS-prosessi ja sen toteutus näyttäytyivät hyvinä ja toimivina.

6) Harjoittelun tavoitteellisuus ja opiskelijoiden sisäistämä vastuullisuus

on selkeä vahvuus. Opiskelijat laativat kullekin harjoittelulle oppimistavoitteet ja pyrkivät ne myös toteuttamaan jopa luopuen sellaisista harjoittelumahdollisuuksista, jotka eivät täytä oppimistavoitetta. Arviointikäynnillä tavatut opiskelijat näyttäytyivät opintojen tavoitteita vastaavina, kriittisinä, itsenäisinä, tietoa hakevina ja monialaisina maaseudun kehittäjinä.

7) Opintojaksopalautteen jakaminen verkossa on vahva käytäntö. Tämä itsearviointiraportissa ja arviointivierailullakin esitetty menettely koota opintojaksopalaute ennalta suunnitellulla lomakkeella, laatia siitä yhteenvedo ja kehittämissuunnitelma ja jakaa nämä verkossa, on varsin vahva toimintatapa. Myös esitetty tapa hyödyntää R5-järjestelmää palautteen antamisessa on positiivista ja havaintojen mukaan myös toimivaa.

3.2 Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman kehittämishaasteet

Perehdyttyään itsearviointiraporttiin ja tehtyään arviointikäynnin arviointiryhmä korostaa keskeisinä kehittämishaasteina seuraavia seikkoja:

1) Tutkimus ja kehitystoimintaa tulisi hyödyntää laajemmin koulutusohjelman kehittämisessä. Vaikka koulutusohjelman yhteys koulutusyksikön tutkimus- ja kehitystoimintaan on selkeä vahvuus, tämän yhteyden tarjoamia kaikkia mahdollisuuksia ei ole vielä hyödynnetty. Esimerkiksi arviointikäynnin perusteella osa opiskelijoista oli tietämättömiä yksikön tutkimus- ja kehityshankkeista.

2) Kansainvälisen toiminnan tavoitteita tulisi vahvistaa koulutusohjelman tarpeista lähtien. Arviointikäynnin perusteella todetaan, että koulutusohjelman henkilöillä on varsin kapea-alainen näkemys agrologin koulutuksesta Suomen ulkopuolella. Yhteistyö tutkimus- ja kehitystoiminnan kanssa mahdollistaisi myös kansainvälisen bioenergia-alan ja ympäristönhoidon koulustarjonnan kehittämisen ja avaamisen kansainvälisille koulutusmarkkinoille.

3) Kehittämisen systemaattisuutta tulisi lisätä. Opiskelijat eivät ole suunnitelmallisesti mukana kehittämistyössä. Kehitettävää on palautetiedon järjestelmällisessä keräämisessä ja kerätyn tiedon hyödyntämisessä niin koulutuksen suunnittelussa koulutusohjelmatasolla kuin yksittäisissä

opintojaksoissakin. Opintojaksopalautteen hyödyntämisestä ja käsittelemisestä on myös hyviä esimerkkejä. Koulutusohjelmassa on kuitenkin opettajia, jotka eivät reagoi näkyvästi opiskelijoilta saamaansa palautteeseen. Koulutusohjelman tulisi kehittää myös systemaattinen menettelytapa työelämäpalautteen ja ennakoititiedon keräämiseksi.

4) Koulutusohjelman sisältöä tulisi kehittää keskeyttämisien vähentämiseksi ja koulutusohjelman vetovoimaisuuden lisäämiseksi. Kaupunkitaustaisten opiskelijoiden käytännön osaaminen karjan ja koneiden kanssa jää vaatimattomaksi, ja monialaisuuteen pyrkimyksestä huolimatta esimerkiksi karjankasvatuksessa keskitytään pääosin lypsykarjaan. Nämä seikat laskevat opiskelijoiden opiskelumotivaatiota.

5) Opintojaksojen arvosanojen kirjaamisen ASIO-järjestelmään tulee kaikilta osin noudattaa tutkintosääntöä. Opintojaksojen tulosten saattaminen opiskelijoiden tietoon on kestänyt useammin kuin yksittäistapauksissa jopa kuukausia, eivätkä opiskelijat saa tätä tietoa välttämättä edes ennen uusintatenttiä.

6) Opintojaksojen mitoituksen tulisi vastata todellista kuormittavuutta. Arvioinnissa esille tullut epäsuhta on ongelma niin opiskelijoille kuin varsin kuormitetulle henkilökunnallekin. Positiivisena asiana voidaan nähdä se, että opintojen suorittaminen pelkällä läsnäololla ei onnistu, vaan rima on selvästi korkealla. Kuitenkin erityisesti niissä tilanteissa, joissa yksittäisellä opintojaksolla on useita opettajia, muodostuu opiskelijoiden kokema kuorma opintojakson mitoitukseen nähden kohtuuttomaksi. Jo suunnitteilla oleva opintojaksojen kuormittavuusanalyysi helpottaa myös henkilökunnan kuormitustilannetta.

7) Tiimien välistä viestintää ja yhteistyötä tulisi kehittää. Itsenäisinä hyvin toimivat tiimit eivät juurikaan keskustele toistensa kanssa, jolloin ongelmaksi saattaa muodostua liiallinen sisäänlämpiävyys substanssi-alueittain.

3.3 Koulutusohjelman arvioinnista nousevat ehdotukset ammattikorkeakoululle

1) Koko ammattikorkeakoulun yhteisten hankkeiden käynnistämistä tulisi edeltää kriittinen arviointi hankkeiden hyödyistä ja tuloksista sekä

organisaation edellytyksistä toteuttaa hanke huomioiden jo muut meneillään olevat hankkeet. Hankkeiden suunnittelun tulee sisältää riittävän ajoissa arvio yksiköiden osallistumisesta ja niiltä vaadittavista resursseista, jotta pienissä yksiköissä voidaan suunnitelmallisesti ja henkilöstöä liikaa kuormittamatta varautua hankkeen toteutukseen.

2) Konsernin matriisitoimintojen tulisi toiminnassaan ottaa paremmin huomioon Jyväskylän ulkopuoliset koulutusyksiköt.

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU

Jyväskylän ammattikorkeakoulun raportteja

1/2004 Mutka, U.; Ikonen, H.; Kataja, J.; Mikkonen, A.; Siitari, M-L.; Virtala, M. & Äijänen, T. Kohti ICT-Tradenomia. Haasteena kouluttaminen korkea-asteen yhdistelmäammattiin. Koulutusohjelmien ristiinarviointiraportti. Jyväskylä. *Liiketalous*

2/2004 Mikkonen, A.; Virtala, M.; Heikkilä, J.; Mutka, U.; Ikonen, H.; Tulkki, H.; Vänskä, K.; Laiho, K. & Toikka, M. Matkalla monikulttuuriseen hoitotyöhön/Towards multicultural nursing. Koulutusohjelman ristiinarviointiraportti/Cross-Evaluation Report of a Degree Programme. Jyväskylä. *Sosiaali- ja terveysala/School of Health and Social Care*

3/2004 Ikonen, H.; Heikkilä, J.; Mutka, U.; Wahlgrén, A.; Hokkanen, S.; Kataja, J. & Backman, E. Tienraivaajan roolissa. Restonomikoulutus palvelujen uudistajana. Koulutusohjelman ristiinarviointiraportti. Jyväskylä. *Matkailu-, ravitsemis- ja talousala*

4/2005 Heikkilä, J. (toim.) Yksi peili – kolme kuvaa. Liiketalouden koulutusohjelman Tiimiakatemian koulutusmallin, fysioterapian sekä paperikoneteknologian koulutusohjelmien arvioinnit. Koulutusohjelmien ristiinarviointiraportteja. Jyväskylä.

5/2006 Ikonen, H. (toim.) Music & Media Management – kohti uutta tuottajuutta? Pohdintaa ja aineistoa kansainvälisen musiikin ja median tuottajakoulutuksen suunnitteliseksi. Jyväskylä. *Kulttuuriala*

6/2007 Heikkilä, J. (toim.) Toimivat työelämäyhteistyön muodot. Vaatetusalan, tietotekniikan ja maaseutuelinkeinojen koulutusohjelmien ristiinarviointiraportit. Jyväskylä.

Myynti ja Jakelu: Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjasto PL 207, 40101 Jyväskylä; Rajakatu 35 E, 40200 Jyväskylä | Puh. (014) 444 6868 | Faksi (014) 444 6869 | Sähköposti: kirjasto@jamk.fi | www.jamk.fi/kirjasto

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JYVÄSKYLÄ UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

PL 207, 40101 Jyväskylä
Rajakatu 35
40200 Jyväskylä
Puh. (014) 444 6611
Faksi (014) 444 6600
Sähköposti: jamk@jamk.fi

Kulttuuriala
School of Cultural Studies

Liiketalous
School of Business

Tekniikka ja liikenne
School of Engineering and Technology

Informaatioteknologian instituutti
School of Information Technology

Luonnonvarainstituutti
Institute of Natural Resources

Sosiaali- ja terveysala
School of Health and Social Care

Matkailu-, ravitsemis- ja talousala
School of Tourism and Services Management

Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Vocational Teacher Education College